

03/22

# ReOS

**Recht der Osteuropäischen Staaten**

# Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS)



**Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS)** – scientific journal of legal sciences founded by University of Göttingen (Germany) with the purpose of knowledge sharing between Western and Eastern Europe.

## ***Publisher:***

Prof. Dr. **Thomas Mann (Begr.)**, Institut für Öffentliches Recht, Lehrstuhl für Verwaltungsrecht, Georg-August-Universität Göttingen

## ***Editorial board:***

Prof. Dr. **Toma Birmontienė**, Professorin am Laboratorium für Menschenrechte, Institut für öffentliches Recht, Mykolas-Romeris-Universität (Litauen)

Prof. Dr. habil. **Sabina Grabowska**, University of Rzeszow (Polen)

Prof. Dr. **Thomas Mann (Begr.)**, Institut für Öffentliches Recht, Lehrstuhl für Verwaltungsrecht, Georg-August-Universität Göttingen

Prof. Dr. habil. **Joanna Marszalek-Kawa**, Nicolaus Copernicus University (Polen)

Prof. Dr. **Roman Melnyk (Schriftleitung)**, Hochschule des Rechts („School of Law“) der M. Narikbayev KAZGUU Universität (Kasachstan)

Dr. jur. **Bernhard Schloer**, DAAD-Langzeitdozent, Nationale Taras-Schewtschenko-Universität Kiew (Ukraine)

Dr. **Agne Tvaronaviciene**, Postdoc am Laboratorium für Mediation und nachhaltige Konfliktlösung, Institut für öffentliches Recht, Mykolas-Romeris-Universität (Litauen)

Dr. iur. **Azamat Egamberdiev**, Dozent des Lehrstuhls für Staatsrecht und Staatsverwaltung der Taschkenter Staatlichen Juristischen Universität beim Justizministerium der Republik Usbekistan

## **Partners**



**Netzwerk Ost-West**



**Rechtsdialog.org**

[www.uni-goettingen.de/reos](http://www.uni-goettingen.de/reos)

03/2022

ISSN 2199-6245

# ReOS 03 / 2022

## Inhaltsverzeichnis

The war for the Independence of the Ukrainian People against russian terrorist aggression: factors of public administration <i>Halunko Valentyn</i> .....	4
Peculiarities of the qualification of obstructing the activity of the High Council of Justice of Ukraine <i>Karpova Nataliia, Zabarniy Grigoriy</i> .....	17
Comparative legal analyses: Ukraine and Japan banking and securities market regulation <i>Martova Yuliia</i> .....	25
To the question of the systematics of administrative services in the field of construction <i>Turovets Yuri</i> .....	32

**The war for the Independence of the Ukrainian People  
against russian terrorist aggression: factors of public administration**

*Halunko Valentyn*

*Doctor of Law, Professor,*

*Head of the Academy of Administrative and Legal Sciences (Kyiv, Ukraine)*

*E-mail: scinspace@gmail.com*

*<https://orcid.org/0000-0003-1619-5028>*

The public administration of the war for the independence of the Ukrainian people against Russian aggression in 2022 is characterized by a high level of public support for repelling the armed aggression of Russian terrorists. Servicemen of the Armed Forces of Ukraine and other security and defense forces protect their loved ones, their national democratic state, the European Union and the democratic Western community as a whole. The Ukrainian public authorities, in the conditions of martial law, united the Ukrainian people to defend the state against Russian-terrorist aggression. The main type of public administration in such conditions is to ensure the defense capability and organization of the defense of the Motherland by the entire system of subjects of public administration.

It has been proven that in order to win the war for the independence of the Ukrainian people against Russian aggression in 2022. it is not to stop hostilities and not to relax any sanctions until the Putin regime is destroyed. It is necessary to prevent the very possibility of the start of a nuclear war by measures of persuasion and encouragement of the military personnel of Russia's nuclear triad. The anti-Putin coalition must provide Ukraine with a sufficient amount of heavy weapons, anti-aircraft and anti-missile defense equipment, modern military aircraft and ships.

It has been found that Ukraine, as the only state that has voluntarily renounced nuclear weapons and is waging an armed struggle against Putin's threat to the Western world on its own, not only has the right, but must join NATO and the EU under a simplified procedure.

So, the main factor of public administration in the war for the independence of the Ukrainian people against Russian terrorist aggression (2022) is to ensure the defense capability and effective organization of the defense of the Motherland by the entire system of public administration subjects. This is done with the high confidence of the Ukrainian people in the public authorities at this critical stage of the state's development. What made it possible for the Ukrainian public administration to unite citizens for the defense of the Motherland, with the help of various measures of public administration and the conduct of hostilities. In the latter case, the governments of Ukraine's western partners (friends) have an important place in providing the Ukrainian security and defense forces with weapons and other means of state defense.

## Війна за незалежність Українського народу з російською терористичною агресією: чинники публічного адміністрування

**Галуцько Валентин Васильович**

доктор юридичних наук, професор,

голова Академії адміністративно-правових наук (Київ, Україна)

<https://orcid.org/0000-0003-1619-5028>

### Вступ

24 лютого 2022 р. о четвертій годині ранку розпочалась нова стадія російсько-української війни у формі широкомасштабного вторгнення більш ніж стотисячної російської орди в Україну. Протягом кількох годин український народ опинився в новій парадигмі. Вчорашні цінності: бізнес, матеріальний достаток, кар'єра і навіть дотримання здорового способу життя – стали нікчемними. Тільки життя близьких, їхня безпека та можливість жити у власній демократичній, правовій державі є тим, про що думає практично кожний громадянин України. Однак ми не просто думаємо, а ми відважно захищаємо європейські цінності зі зброєю в руках, захищаємо своїх рідних та свою державу від знищення.

Важко зрозуміти громадянам інших держав те, що переживає Український народ. І в цьому немає нічого дивного. Адже до цього й українці не розуміли, наприклад, громадян Сирії, які потерпали від російських ракет, бомб та куль російських терористів. Сьогодні Український народ це добре розуміє. Наведемо кілька юридичних фактів. Це практично повне знищення разом із громадянами міста Маріуполь, в якому до російської агресії проживала майже півмільйона громадян, злочинне сафарі російський терористів в м. Буча, коли вони вбивали цивільних осіб заради розваги.

Російська агресія 2022 р. як ніколи згуртувала український народ. Згідно з опитуванням «Україна в умовах війни», що було проведено

26–27 лютого 2022 р. соціологічною групою «Рейтинг», 70% опитаних громадян впевнені, що Україна зможе відбити напад російських окупантів. Рівень віри у власні Збройні Сили за останній тиждень суттєво зріс. У жодному регіоні не спостерігається переважання песимістичних настроїв. Найвищий рівень впевненості у Збройних Силах – на Заході та у Центрі (75–78%). Відносно нижчий – на Півдні та Сході (64–66%), а 91% українців підтримують дії Президента України Володимира Зеленського<sup>1</sup>.

Саме Президент України Володимир Зеленський російську агресію в Україну 2022 р. запропонував називати «народною війною»: «У ворога немає жодного шансу у цій народній війні»<sup>2</sup>. На наш погляд, це влучна лаконічна характеристика реального стану речей. Саме науковому обґрунтуванню зазначеного буде присвячена стаття.

### Мета наукової статті

Метою наукової статті є правовий аналіз чинників публічного адміністрування у війні

<sup>1</sup> Загальнонаціональне опитування: Україна в умовах війни (26–27 лютого 2022). Соціологічна група «Рейтинг». URL: [https://ratinggroup.ua/research/ukraine/obschenacionalnyu\\_opros\\_ukraina\\_v\\_usloviyah\\_voyny\\_26-27\\_fevralya\\_2022\\_goda.html](https://ratinggroup.ua/research/ukraine/obschenacionalnyu_opros_ukraina_v_usloviyah_voyny_26-27_fevralya_2022_goda.html)

<sup>2</sup> Володимир Зеленський. У ворога немає жодного шансу у цій народній війні. Українська правда. 26 лютого 2022 р. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/02/26/7326244/>

за незалежність Українського народу з російською терористичною агресією та вироблення на цій основі правових інструментів недопущення агресивних дій Росії в майбутньому.

### Виклад основного матеріалу наукової статті

Норми адміністративного права відіграють вагомую роль у війні за незалежність Українського народу з російською терористичною агресією. Адже *війна, за класичними твердженнями К. Клаузевіца*, – це не що інше, як продовження державної політики іншими засобами; акт насильства, який має на меті змусити противника виконати волю переможця; акт людських відносин; зіткненням великих інтересів (суспільний конфлікт), який розв’язується кровопролиттям<sup>3</sup>. Будь-яка сфера суспільних відносин регулюється нормами адміністративного права. Не є виключенням із цього й життя суспільства та держави в режимі воєнного стану. Навпаки, публічне адміністрування в умовах воєнного стану посилюється. Воно базується на історичних надбаннях людства та Українського народу. Війни були не рідкісним, а системним явищем.

Парадокс існування на землі Людини Розумної полягає в тому, що людство з моменту перших своїх об’єднань постійно воювало із собі подібними. Агресивна поведінка базується на тваринній природі людини як хижака. Логічним було б при переході до розумного життя названі негативні властивості людства мали мінімізувати. Однак найвищий рівень серед живої природи щодо абстрактного мислення люди направляють не

лише на мирне будівництво, однак і на організоване знищення один одного. Як результат, незважаючи на значний розвиток індивідуальної та колективної культури людства, війни, на жаль, не припиняються. Причин цьому багато. Вони не є темою нашої монографії, їх ґрунтовно розкрили в політичній та військовій літературі.

Отже, варто зазначити, що в умовах війн людство завжди жило і буде ще довго жити, можливо – вічно. Будь-яка держава та її громадяни мають розуміти, що ніхто не може бути застрахований від військових дій, від знищення та приниження громадян державами та військово-терористичними утвореннями.

До війни кожному громадянину України та вітчизняному публічному апарату варто готуватися, виділяти достатні публічні фінанси для військового сектору, практично усім громадянам уміти захищати Вітчизну, як за професійним вибором, так і в загонах територіальної та самооборони, гуманно користуватись успіхами перемоги і мужньо переносити поразку.

Із таким викликом зітнулось українське суспільство на початку 2014 р., коли Росія загострила гібридну війну в Україні шляхом анексії Автономної республіки Крим та розв’язала збройний конфлікт в окремих районах Донецької та Луганської областей. 24 лютого 2022 р. Росія розпочала повномасштабне вторгнення в Україну. В Україні був об’явлений воєнний стан<sup>4</sup>, в умовах якого наше українське суспільство та наша українська держава функціонують до сьогоднішнього дня.

<sup>3</sup> Валіулліна З. Військова теорія К. Клаузевіца в теоретичному дискурсі. *Ефективна економіка*. 2017. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5881>

<sup>4</sup> Про введення воєнного стану в Україні. Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64. Офіційне інтернет-представництво Президента України Володимира Зеленського. 2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

Воєнний стан забезпечується в першу чергу за допомогою норм адміністративного права на основі теорії адміністративного права. Усе це не відмінняє природні та прописані в Конституції права і свободи людини і громадянина, хоча деякі з них тимчасово обмежуються. Правозастосовна діяльність публічної адміністрації рельєфно набуває більшого адміністративно-владного характеру.

Усе вказане потребує по-новому поглянути на теорію адміністративного права, яка має розкривати засади для ефективного відбиття військової агресії російсько-терористичних військ в Україні.

Європейська спільнота переживає першу після Другої світової повномасштабну війну на своїй території. Парадигмою цієї війни є відстоювання демократичних цінностей цивілізованої спільноти. На стороні демократичної спільноти виступає виключно і безпосередньо народ України. Не дивлячись на підтримку більше ста країн світу, жодна з них безпосередньо військову допомогу у формі вступу у війну своїми збройними силами здійснювати не наважується. Хоча зброєю та фінансами, із запізненням, домагають практичну усі.

Якщо у цій війні переможе Україна, то будуть відстояні цінності європейської спільноти. У випадку ж поразки України це буде трагедією не тільки для українського народу, але й для всієї Європи. Адже тоталітарний путінський режим не спиниться на Україні. Він буде поширювати свою агресію на інші європейські країни, спочатку на Молдову та Грузію, а після їх загарбання російська орда перекинеться на країни – учасниці Європейського Союзу. І можна не сумніватися, що їх не спинить належність до НАТО. Така ж доля буде чекати й країни центральної Азії, в першу чергу – Казахстан.

Адміністративне право пронизує всю правову матерію суспільства. Не є виключенням

із цього суспільні відносини, які виникають під час війни. Зрозуміло, що в першу чергу під час війни застосовуються норми міжнародного гуманітарного права – закони та звичаї війни як компонент міжнародного права, які регулюють умови початку та ведення війни, поведінку воюючих сторін, зокрема положення щодо обов'язків військових, окупаційної адміністрації, прав мирного населення, військовополонених та ін.<sup>5</sup>.

Проте без публічного адміністрування щодо організації захисту Вітчизни об'єктивно обійтися не можливо. Компонент перемоги у війні є багатограним. Головним є високий моральний дух воїнів, їхня вмотивованість захищати Україну та більшість населення, яке підтримує Збройні Сили України, гарантувати територіальну оборону областей, міст, районів, селищ та громад при здійсненні збройного опору російському агресору.

Однак українські комбатанти потребують різноманітного забезпечення: зброєю та технікою, засобами захисту від ураження, одностроєм, харчуванням, техніка вимагає паливно-мастильних матеріалів та технічного обслуговування. У випадку поранення воїни потребують лікування, забезпечення ліками, медичним обладнанням, можливістю після поранення пройти фізичну та психологічну реабілітацію. У випадку загибелі держава зобов'язана здійснити публічне поховання та увіковічення пам'яті. Усе це здійснюють суб'єкти публічного адміністрування на основі реалізації норм адміністративного права, використовуючи загальні та спеціальні інструменти публічного адміністрування.

<sup>5</sup> IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі від 18 жовтня 1907 р. / Верховна Рада України. Законодавство України. 2022. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_222#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text)

Крім того, слід зазначити, що економіка воюючої країни переводиться на забезпечення війська усім необхідним для перемоги та інших громадян мінімально необхідними потребами для виживання в умовах війни. Все це призводить до значного посилення публічного адміністрування сфери господарювання. Коли держава змушена втручатися за допомогою адміністративних засобів у бізнес, діяльність тих суб'єктів господарювання, які критично необхідні для забезпечення оборони України та гуманітарної складової частини виживання не комбатантів, що знаходяться в Україні.

Усе це вимагає врегулювання на основі норм публічного права. Головна роль серед них належить нормам адміністративного права, які в умовах Народної війни Українського народу з російською агресією 2022 р. переживають період свого емпіричного динамічного розвитку як на основі існуючої теорії адміністративного права, так і заперечуючи їй із метою досягнення найбільшої ефективності публічного адміністрування в умовах військового стану. Відбувається динамічний розвиток не тільки правозастосування, але й формування новітньої парадигми теорії адміністративного права.

Отже, український народ, захищаючи своїх близьких, свою державу, Європейський Союз та демократичну спільноту в цілому зі зброєю в руках, об'єктивно потрапляє під адміністративно-правове регулювання, яке забезпечує українських воїнів зброєю та військовою технікою, засобами захисту від ураження, одностроєм, харчуванням, паливно-мастильними матеріалами, лікуванням поранених, здійсненням публічного поховання та увіковічення пам'яті загиблих героїв, публічним адмініструванням економіки воюючої країни, інших громадян – мінімально необхідними умовами для виживання

під час війни на основі норм адміністративного права.

Практично війна за Незалежність 2022 р. є продовженням (етапом) Вітчизняної війни Українського народу 2014 р. Під якою розумівся суспільно-військовий рух українського народу щодо відбиття всіма наявними ідеологічними, політичними, економічними та військовими засобами військової агресії Російської Федерації проти України. У Вітчизняній війні Українського народу 2014–2015 рр. поряд зі Збройними Силами України й іншими військовими формуваннями активно брали участь десятки тисяч добровольців, тисячі волонтерів, мільйони громадян, які передавали свої кошти на потреби війни, на тимчасово окупованих територіях діяли групи опору. Метою українського народу у Вітчизняній війні Українського народу 2014–2015 рр. було звільнення українських земель від російських окупантів, відновлення територіальної цілісності України, здобуття можливості самостійно обирати свою долю (політичну, економічну, оборону тощо), захист європейських народів від вторгнення з боку Росії, протидія антилюдській ідеології руського миру, забезпечення умов для розвитку економіки та бізнесу, здійснення управлінських, насамперед антикорупційних реформ в Україні, виховання «братського» російського народу, прищеплення йому західних цінностей, щоб він міг гідно жити в європейській спільноті<sup>6</sup>.

Треба зазначити, що із-за домінування пацифізму в Західній спільноті, інших демократичних країнах та й значній частині політичної еліти України жодна із зазначених вище задач не була вирішена. Відповідно,

<sup>6</sup> Галунько В. Вітчизняна війна Українського народу 2014–2015 рр. Науковий вісник публічного та приватного права. 2015. URL: <http://www.nvppp.in.ua/vip/2/3.pdf>



війна за незалежність Українського народу з російською агресією 2022 р. є об'єктивною. При названих тенденціях її запобігти було неможливо. Це було тільки питання часу. Багато чого українською владою, практично самотужки, при повній підтримці українського народу було зроблено для підготовки до неї. При цьому цивілізований демократичний світ продовжував здійснювати замирення режиму Путіна, повторюючи помилки тридцятих років ХХ століття, які були допущені щодо нацистського режиму Гітлера. Так і вітчизняна публічна влада певний час проводила аналогічну військову та оборонну політику щодо непровокування агресора.

Український уряд не відповідав на будь-які провокації Росії. Практично принижуючись перед агресором, не відповідаючи на їх обстріли. Однак це не допомогло. Адже для агресора не треба причини. Він завжди зможе сфальсифікувати привід. Що і було зроблено.

Уранці 24 лютого 2022 р. російський диктатор Путін виступив зі зверненням до громадян, в якому повідомив про рішення щодо початку військової операції на Донбасі. Трохи раніше до цього російські крилаті та балістичні ракети почали вражати військову інфраструктуру Збройних Сил України. Іншими словами, приблизно о четвертій годині 24 лютого 2022 р. Росія без оголошення війни розпочала військову агресію щодо суверенної держави України. Згодом почалося й наземне вторгнення російських регулярних військ в Україну, практично з усіх сторін наземного і морського спільного кордонів України з Росією та її сателіта Білорусії. Президент України оголосив про запровадження воєнного стану по всій Україні. Верховна рада України проголосувала за запровадження воєнного стану.

Політична природа цієї події стане зрозуміла через певний час. Чи це

широкомасштабний, однак локальний конфлікт на теренах Європи? Чи початок третьої світової війни, в якій будуть брати участь коаліція демократичних держав, з одного боку, та тоталітарні (авторитарні) держави, з іншого боку, на чолі з Росією.

Якщо це станеться, то за своєю сутністю це буде війна не за ресурси, не за території. Це буде війна за цінності: демократія чи тоталітаризм!

Незважаючи на великі втрати, російські війська продовжують завдавати ударів з усіх напрямків практично по всіх великих містах України та завдавати шкоди громадянській інфраструктурі, засилати на житлові та цивільні об'єкти інфраструктури боеголовки ракет. Проте ситуація в Україні є контрольована. Вона є стабільною.

Місцеві органи виконавчої влади та місцевого самоврядування продовжують виконувати свої публічні обов'язки перед жителями. Забезпечуючи їх обладнаними бомбосховищами, водопостачанням та їжею. Правоохоронні органи (національна поліція та прокуратура) відійшли від первинного стану дискомфорту та в умовах обстрілів і дії диверсійно-розвідувальних груп противника навчилися виконувати свої функціональні обов'язки. Не дивлячись на те, що на українському Донбасі продовжується повзучий наступ російський військ. Збройні Сили України разом із територіальними загонами оборони здійснюють їх ефективний військовий захист. Якщо вони і здають окремі невеликі площі української землі, то тільки після повного знищення на них терористичною артилерією усіх будівель разом із жителями, які не встигли евакуюватися.

Отже, причиною широкомасштабної російської агресії режиму Путіна в Україні в 2022 р. є неподолання наслідків Вітчизняної війни Українського народу 2014 р., а саме:

звільнення українських земель від російських окупантів та відновлення територіальної цілості України, як виклик для всього демократичного світу; підтримання прагнень українському народу бути членом ЄС та НАТО; невизнання Європейською спільнотою, що український народ здійснює захист європейських народів від вторгнення з боку тоталітарного світу; незакінчення вітчизняною владою антикорупційної та судової реформ на засадах цінностей ЄС; незабезпечення світовою спільнотою агресивного щодо Путінського диктаторського режиму підтримання громадянського суспільства в Росії.

Звернемося безпосередньо до аналізу інструментів публічного адміністрування, які застосовують суб'єкти публічної адміністрації в умовах Народної війни Українського народу з російською агресією 2022 р.

Первинним, як з погляду теорії, так і правозастосування, є такий інструмент публічного адміністрування, як видання індивідуальних актів. Зокрема: Указом Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64 «Про введення воєнного стану в Україні» у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану» було введено в Україні воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 р. Згідно з яким усім мілітаризованим структурам України було поставлено завдання разом із іншими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування запроваджувати та здійснювати передбачені Законом України «Про правовий режим воєнного стану» заходи і повноваження, необхідні для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави. Поставлено

завдання Кабінету Міністрів України невідкладно ввести в дію план запровадження та забезпечення заходів правового режиму воєнного стану в Україні.

Публічне адміністрування місцевих органів виконавчої влади було переведено на функціонування в умовах правового режиму воєнного стану. Згідно з Указом Президента України від 24 лютого 2022 р. № 68 було утворено обласні, Київську міську, районі військові адміністрації. У зв'язку з утворенням військових адміністрацій голови відповідних цивільних адміністрацій набули статусу військових адміністрацій та начальників цих військових адміністрацій. Поставлено завдання Генеральному штабу Збройних Сил України, Кабінету Міністрів України здійснювати спрямування, координацію та контроль за діяльністю названих військових адміністрацій<sup>7</sup>.

Наступним індивідуальним актом Президента України є Указ Президента від 24 лютого 2022 р. № 69 «Про загальну мобілізацію». Згідно з яким було оголошено та розпочато заходи щодо проведення загальної мобілізації в усіх областях України та місці-герої Києві. Призову підлягають військовозобов'язані, резервісти та цивільні транспортні засоби, придатні для забезпечення мілітаризованих сил України згідно з мобілізаційними планами. Перед Генеральним штабом Збройних Сил України було поставлено завдання визначити черговість та обсяги призову військовозобов'язаних, резервістів та транспортних засобів національної економіки в межах загального строку мобілізації. Кабінету Міністрів України – забезпечити

<sup>7</sup> Про утворення військових адміністрацій. Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 68. Офіційне інтернет-представництво Президента України Володимира Зеленського. 2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/682022-41405>

фінансування та вжити в межах повноважень інші заходи, пов'язані з оголошенням та проведенням загальної мобілізації. Головам обласних державних адміністрацій – забезпечити створення та роботу обласних, районних та міських медичних комісій<sup>8</sup>.

Указом Президента України від 24 лютого 2022 р. № 70 було уведено в дію План оборони України та Зведений план територіальної оборони України, згідно з яким з 23.00 години 24 лютого 2022 р. в повному обсязі було уведено план оборони України за сценарієм першим – «Ескалація Російською Федерацією збройної агресії проти України, збройна агресія з боку інших держав або коаліцій держав – повномасштабне застосування воєнної сили проти України шляхом проведення військових операцій з рішучими цілями, що може супроводжуватись інформаційними кампаніями, інформаційно-психологічними операціями, кіберопераціями та спеціальними операціями проти України, а також блокадою її портів, узбережжя, повітряного простору», та Зведений план територіальної оборони України. Поставлено завдання Міністерству оборони України організувати міжвідомчу координацію та взаємодію з питань виконання заходів плану оборони України. Усім мілітаризованим структурам України поставлено завдання запровадити та здійснити передбачені Зведеним планом територіальної оборони України заходи<sup>9</sup>.

<sup>8</sup> Про загальну мобілізацію. Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. Офіційне інтернет-представництво Президента України Володимира Зеленського. 2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/692022-41413>

<sup>9</sup> Про введення в дію плану оборони України та Зведеного плану територіальної оборони України. Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 70. Офіційне інтернет-представництво Президента України Володимира Зеленського. 2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/702022-41409>

Згідно з Указом Президента України від 24 лютого 2022 р. № 71 «Про використання Збройних Сил України та інших військових формувань» було визначено застосувати Збройні Сили України, інші військові формування, утворені відповідно до законів України, для відсічі збройній агресії проти України. Органам державної влади та органам військового управління – вживати заходів для відсічі збройній агресії проти України<sup>10</sup>.

Також шляхом видання індивідуального акту Президента України – Указу від 24 лютого 2022 р. № 72 – був утворений державний військовий колективний орган публічного адміністрування – Ставка Верховного Головнокомандувача. Був затверджений її персональний склад. Головою Ставки Верховного Головнокомандувача призначено Президента України Зеленського Володимира Олександровича<sup>11</sup>.

Отже, українська верховна влада ефективно, менше ніж за один день, використовує такий інструмент публічного адміністрування, як видання адміністративних актів, юридично ввела українську державу і суспільство у нав'язану Україні війну шляхом запровадження воєнного стану, утворення та затвердження персонального складу Ставки Верховного Головнокомандувача, утворення військових адміністрацій, оголошення та початку реалізації заходів з проведення загальної мобілізації, уведення в дію Плану

<sup>10</sup> Про використання Збройних Сил України та інших військових формувань. Указом Президента України від 24 лютого 2022 р. № 71. Офіційне інтернет-представництво Президента України Володимира Зеленського. 2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/712022-41417>

<sup>11</sup> Про утворення Ставки Верховного Головнокомандувача. Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 72. Офіційне інтернет-представництво Президента України Володимира Зеленського. 2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/722022-41421>

оборони України та Зведеного плану територіальної оборони України.

Публічна влада займає своє невід'ємне місце в механізмі держави. Без публічної влади не може існувати будь-яка держава, в тому числі Україна. Публічна влада в Україні складається з: державної влади (законодавча, виконавча та судова її гілки); влади органів місцевого самоврядування; влади суб'єктів громадянського суспільства та влади інших осіб, які виключно на основі законів виконують державні виконавчі функції.

Особливістю публічної влади в Україні є те, що вагоме місце в ній належить різноманітним суб'єктам громадянського суспільства, зокрема майдану та волонтерам. Майдан відмінно працює, коли державна влада України не прислуховується до стратегічного вибору Українського народу<sup>12</sup>. Волонтери показали себе як провідні справедливі та найбільш ефективні суб'єкти забезпечення збройних сил України та інших сил безпеки і оборони певними критично необхідними засобами для ведення оборони України від російсько-терористичних військ.

Українська публічна влада в умовах військового стану об'єднує Український народ на оборону держави від російсько-терористичної агресії: Збройні сили України, війська територіальної оборони та самооборони, інших сил безпеки і оборони; військо-цивільні адміністрації та органи місцевого самоврядування; волонтерів та інших суб'єктів громадянського суспільства; представників захисту інформаційного простору від російської пропаганди руського миру; характеризується публічністю, що є виразником усезагальної волі Українського народу, який через вибори та громадський мирний тиск на владу наняв собі

та контролює публічну владу, яка має забезпечити оборону держави та забезпечення прав, свобод та інтересів громадян на належному рівні в умовах воєнного стану; здійснюється адміністративно-владним апаратом, в першу чергу Міністерством оборони України, Президентом України, МВС України, Кабінетом Міністрів України, іншими центральними і місцевими органами виконавчої влади; адміністративна та військова діяльність цієї категорії осіб характеризується верховенством, обов'язковістю виконання усіх рішень (дій) російсько-терористичними військами із застосуванням щодо них усіх не заборонених Женевськими конвенціями засобів (зброї) та дозволених законодавством заходів щодо громадян, які перебувають на території України та порушують режим воєнного стану; забезпечується адміністративно-сервісним апаратом, в першу чергу Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, Міністерством соціальної політики, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, МВС України, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, волонтерами та іншими представниками громадянського суспільства щодо громадян, які постраждали від російсько-терористичної агресії чи потребують захисту від інших видів небезпеки; здійснює нормативно-правове регулювання суспільних відносин щодо захисту Вітчизни від російсько-терористичних військ та забезпечення прав, свобод та інтересів громад. Наприклад, згідно з підзаконним нормативно-правовим актом – Указом Президента України – визначено, що: Головнокомандувач Збройних Сил України здійснює безпосереднє військово-керівництво, управління та підтримання спроможностей застосування Збройних Сил України, а також переданих в його підпорядкування сил і засобів. Затверджує документи

<sup>12</sup> Галуцько В. Майдан – Совість і Слава Українського Народу. Академія адміністративно правових наук. 2014. URL: <http://www.ssaals.com.ua/?p=8941>

(доктрини, настанови, стандарти тощо), організовує розроблення Стратегічного замислу та Стратегічного плану застосування Збройних Сил України, інших складових частин сил оборони з відсічі збройної агресії. Видає обов'язкові для виконання у Збройних Силах України та інших складових частинах сил оборони накази та директиви<sup>13</sup>.

Сутністю виконавчої влади в умовах воєнного стану є: 1) публічне виконання законів на території всієї України, зокрема щодо забезпечення обороноздатності та національної безпеки України<sup>14</sup>; 2) публічне забезпечення прав і свобод людини та громадянина, наприклад реалізації прав внутрішньо переміщених осіб на зайнятість, пенсійне забезпечення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, соціальні послуги, освіту<sup>15</sup>; 3) створення умов для задоволення життєвих потреб населення, коли забезпечити їх за рахунок приватної ініціативи неможливо, наприклад надання волонтерами допомоги громадянам, які постраждали внаслідок збройної російсько-терористично агресії, забезпечення безкоштовним харчуванням, надання місць тимчасового проживання, одягу, проїзних документів<sup>16</sup>; 4) публічне

адміністрування в різних сферах суспільного життя, в першу чергу оборони Вітчизни та забезпечення прав і свобод громадян. Тим самим зовнішнім виразом реалізації юридичної діяльності виконавчої влади є **публічне адміністрування**.

Публічне адміністрування як форма реалізації публічної влади характеризується: 1) зовнішнім виразом реалізації завдань [функцій] виконавчої влади<sup>17</sup>. Основними функціями держави в умовах воєнного стану є оборона та забезпечення прав, свобод та інтересів громадян, які потерпають від російсько-терористичної агресії. Проте це не знімає відповідальність публічної влади за реалізацію інших функцій виконавчої влади: економічної, соціальної, правоохоронної, екологічної, інфраструктурної тощо; 2) адміністративною діяльністю публічної адміністрації; 3) здійснюється з метою задоволення публічного інтересу; 4) негативно відмежовується від: законодавчої діяльності; здійснення слідства та правосуддя; політичної діяльності; діяльності, спрямованої на задоволення приватних інтересів<sup>18</sup>.

У війні Українського народу з російською агресією суб'єкти публічної адміністрації застосовують заходи заохочення, переконання та примусу. Прикладом заохочення як інструменту публічного адміністрування є Указ Президента України від 26 лютого 2020 р. № 74 про присвоєння матросу Віталію Скакуну, саперу 35-ї окремої бригади морської піхоти, звання Героя України (посмертно) за визначну особисту мужність

<sup>13</sup> Питання Головнокомандувача Збройних Сил України. Указ Президента України 27 березня 2020 р. №123. Верховна Рада України. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123/2020#Text>

<sup>14</sup> Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014. № 794-V. Верховна Рада України. 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>

<sup>15</sup> Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Закон України від 20 жовтня 2014 р. Верховна Рада України. 2014. № 1706-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

<sup>16</sup> Про волонтерську діяльність. Закон України від 19 квітня 2011 р. № 3236-VI. Верховна Рада України. 2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>

<sup>17</sup> Мельник Р. та ін. Загальне адміністративне право : навчальний посібник / за заг. ред. Р. С. Мельника. Київ : Ваіте, 2014. 376 с.

<sup>18</sup> Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галуцько, О. Кузьменко та ін. ; за заг. ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання четверте. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021.

і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету й територіальної цілісності України, вірність військовій присязі. Герой ціною власного життя підірвав Генічеський міст, завдяки чому було зупинено просування танкової колони російських військ<sup>19</sup>.

Це перший індивідуальний Указ Голови Української держави щодо застосування державного заохочення вищого рівня державного у війні за незалежність Українського народу з російською агресією (2022 р.).

Таких фактів заохочення вже є сотні, тисячі, навіть десятки тисяч випадків, адже кожна хвилину військовослужбовці Збройних Сил України, територіальної оборони міст областей районів селищ сіл, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Національної поліції і ветеранів Міністерства внутрішніх справ України та пересічні громадяни, які коктейлями «для Молотова» закидають ворожу техніку, скоюють героїчні вчинки. Опір українського народу є всенародним. Хотілося би тільки, щоб таке нагородженнями не було посмертним.

Засоби переконання широко застосовуються українською публічною адміністрацією в умовах відбиття збройного конфлікту. Такі способи направляються, по-перше, на комбатантів противника, щоб вони здавались в полон, та на російських матерів, щоб вони не пускали своїх синів на українську бойню. По-друге, на уряди країн-учасниць ЄС, щоб вони надавали українській армії, українському народу дієву допомогу. Велика

<sup>19</sup> Президент України присвоїв Віталію Скакуну звання Героя України посмертно. Указ Президента України від 26 лютого 2022 р. № 74. Офіційне інтернет-представництво Президента України Володимира Зеленського. 2022. URL: 26 лютого 2022 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-prisvoyiv-vitaliyu-skakunu-zvannya-geroya-ukrayini-73209>

вдячність, що така допомога є. Проте вона недостатня. Без засобів протиповітряної допомоги, без сучасних літаків нам отримати перемогу буде важко. Ми захищаємо свої родини, свою Україну, усі держави – учасниці ЄС та практично усю світову демократію. Ми не просимо щоб льотчики – громадяни країн – учасниць ЄС – безпосередньо брали участь у повітряних боях. Українські льотчики це зроблять самі. Наприклад, український повітряний ас на старенькому МіГ29, що був випущений до 1990 р., вже збив 10 російських літаків, серед них – два надсучасних за російською класифікацією<sup>20</sup>. Продайте, передайте у лізинг нам сучасні винищувачі та штурмовики. Інше українські пілоти зроблять самі.

Що стосується заходів державного примусу, то на них не хочеться детально спинятися. Адже у відповідності до спеціальних мілітаризованих законів України вітчизняні комбатанти, не порушаючи норм міжнародного гуманітарного права, просто знищують тисячами російських загарбників та виводять із бою їх десятками тисяч. Хоча після взяття їх в полон ми відчуваємо якесь дивне відчуття – більшість із них є тінейджерами, чи трошки старшими, із бідних родин із віддалених бідних районів Росії, яких путінський режим посилає на вірну смерть.

Не дивлячись на значну моральну перевагу українського народу перед тоталітарним режимом Путіна, для реальної перемоги у війні необхідно здійснити ще дуже багато різноманітних військових, міжнародних, економічних, військово-технічних, гуманітарних, медичних, соціальних та юридичних в тому числі адміністративно-правових заходів:

<sup>20</sup> Привид Києва: Український пілот-АС збив 10 ворожих літаків. Волинське. 2022. URL: <https://translate.google.com/?>

Не можна спинятися на половинчастих заходах. Боротьба антипутінської коаліції має продовжуватися до його повного знищення. Так, перемога над путінським режимом дорого обійдеться українському народу та нашим союзникам. Однак в разі більшу ціну ми заплатимо, якщо залишити цей режим або піти йому на поступки. Путінський режим має бути знищений будь-якою ціною. Слід позбавити «путінську Росію» міжнародного статусу члена ООН, адже вона в 1991 р. увійшла в ООН незаконно з погляду процедур міжнародного права. Зрозуміло, що одночасно путінська Росія має бути позбавлена статусу постійного члена Ради безпеки ООН, який вона самостійно собі присвоїла. У подальшому хіба що демократична Росія майбутнього, після визнання своєї вини, каяття та сплати контрибуцій за військові злочини і нанесену шкоду державам, які постраждали від її окупації та збройних нападів (за аналогом нацистської Німеччини), має бути прийнята в ООН.

«Божевільний» Путін до знищення його режиму буде постійно погрожувати світу застосуванням ядерної зброї. Це аксіома, з якою буде жити світ. Необхідно провести роботу і усіма російськими офіцерами-ракетниками (ядерними системотехніками), підводниками субмарин з ракетами на борту, льотчиками стратегічних бомбардувальників про недопустимість виконання останньої команди на пуск. Вони є високоосвіченими особами, які краще інших знають, до яких наслідків призведе ядерна війна для їхніх сімей і близьких. Вони точно не божевільні. Тим більше, вони знають, як запобігти, формально виконуючи усі команди, реального запуску російської ядерної тріади. Усім їм та тим, хто піде на співпрацю, і членам їхніх сімей має бути забезпечена безпека, високе за рахунок міжнародної спільноти пожиттєво

грошове забезпечення та можливість проживання у будь-якій демократичній державі за вибором під своїм іменем чи за легендою.

Україні має бути надана уся сучасна зброя, щоб повністю розбити російські окупаційні путінські війська. У тому числі сучасні літаки, засоби протиповітряної і протиракетної оборони та військові кораблі. Інше наші воїни зроблять самі. Україна показала приклад добровільної відмови від ядерної зброї та мужнього військового опору путінському режиму. Відповідно, Україна має право на спрощену процедуру вступу у ЄС та НАТО. Це буде позитивним прикладом для інших держав, яких світова спільнота буде просити відмовитися від ядерної зброї та боротися за демократію зі зброєю в руках. Після перемоги над путінським режимом Україна має право на контрибуцію від Росії на відбудову своєї інфраструктури, компенсації фізичним і юридичним особам збитків, несених військовою агресією.

## Висновки

Отже, публічне адміністрування війни за незалежність Українського народу з російською агресією 2022 р. характеризується такими рисами. Вона ведеться за підтримки більше 90% та активній (прямо чи опосередковано) участі більше 70% громадян України. У цій справедливій війні український народ здійснює захист своїх близьких та своєї демократичної держави, Європейського Союзу та демократичної спільноти в цілому. Українська верховна влада ефективно, менше ніж за один день, використовуючи такий інструмент публічного адміністрування, як видання адміністративних актів, юридично ввела українську державу і суспільство в нав'язану Україні війну. При відбитті збройної агресії путінського режиму публічна адміністрація

України використовує специфічні заходи заохочення (для героїв захисників Вітчизни), переконання (щодо європейської спільноти та комбатантів противника, які можуть здатися в полон) та державного примусу – щодо військових агресора та мародерів.

Публічна влада в умовах воєнного стану об'єднує Український народ на оборону держави від російсько-терористичної агресії. Вона характеризується публічністю та обов'язковістю виконання своїх рішень (дій), забезпечується адміністративним владним та сервісним апаратом шляхом нормативно-правового регулювання суспільних відносин щодо захисту Вітчизни від російсько-терористичних військ та забезпечення прав, свобод та інтересів громад.

Основними видами публічного адміністрування в таких умовах є: забезпечення обороноздатності та організації оборони Вітчизни; надання публічною адміністрацією адміністративних та соціальних послуг, коли публічна адміністрація має задовольняти права, свободи та інтереси громадян; здійснення виконавчої діяльності, у процесі якої публічна адміністрація здійснює виконання законів та території всієї України;

здійснення розпорядчої діяльності, коли публічна адміністрація відповідно до прописаної компетенції з метою деталізації та уточнення законів видає підзаконні нормативно-правові акти.

Для перемоги в народній війні Українського народу з російською агресією 2022 р. та недопущення її в майбутньому необхідно: не припиняти бойові дії та не послабляти будь-які санкції, поки не буде знищений путінський режим; до цього позбавити путінську Росію міжнародного статусу члена ООН та постійного члена Ради безпеки ООН; заходами переконання та заохочення не допустити розв'язання божевільним путінським режимом ядерної війни; антипутінська коаліція має надати Україні сучасну зброю, в тому числі сучасні літаки, засоби проти повітряної і протиракетної оборони та військові кораблі; Україна, як єдина держава, яка добровільно відмовилась від ядерної зброї та безпосередньо самотужки веде збройну боротьбу з путінською загрозою Європі, має право за спрощеною процедурою вступити до НАТО та ЄС; після перемоги над путінським режимом Україна та громадяни, які постраждали, мають право на контрибуцію від Росії.



## **Peculiarities of the qualification of obstructing the activity of the High Council of Justice of Ukraine**

### ***Karpova Nataliia***

*Doctor of Philosophy of Law,*

*Associate Professor of Department of Law*

*Higher Educational Institution «Academician Yuriy Bugay International and Scientific Technical University», Kyiv, Ukraine*

### ***Zabarniy Grigoriy***

*Doctor of Philosophy of Law, Associate Professor,*

*Associate Professor at the Department of Law*

*Higher Educational Institution «Academician Yuriy Bugay International and Scientific Technical University», Kyiv, Ukraine*

The published article is determined for studying such a question as qualification of a special type obstructing the activity of the High Council of Justice of Ukraine. The suggested article includes observing such a question as establishing the presence or absence of the appropriateness of illegal interference in the electronic document flow of the High Council of Justice to artificial obstacles to the work of the High Council of Justice. The purpose of this article is to establish the article of the Criminal Code of Ukraine, which qualifies illegal interference in the electronic document flow of the High Council of Justice.

The authors consider the work of the Unified Judicial Information and Telecommunication System in the activities of the High Council of Justice. The authors analyze possible types of illegal interference in the work of the Unified Judicial Information and Telecommunication System in the activities of the High Council of Justice. The authors assess the possible consequences of illegal interference in the work of the Unified Judicial Information and Telecommunication System in the activities of the High Council of Justice. The authors consider the duties of the administrator of the Unified Judicial Information and Telecommunication System in the electronic document flow of the High Council of Justice. The authors established that the administrator of the Unified Judicial Information and Telecommunication System is the subject that has superior opportunities to illegally interfere with the work of the Unified Judicial Information and Telecommunication System in the activities of the High Council of Justice.

The authors concluded that the illegal interference in the electronic document flow of the High Council of Justice is related to artificial obstacles to the work of the High Council of Justice and to illegal interference in the work of automated systems in the bodies and institutions of the justice system.

The authors propose to qualify illegal interference in the electronic document flow of the High Council of Justice according to the general rule of criminal law qualification in case of competition between general and special criminal law norms. The authors established that Art. 351-2 of the Criminal Code of Ukraine is a general norm in relation to a special norm – Art. 376-1 of the Criminal Code of Ukraine in the case of the criminal qualification of illegal interference in

the electronic document flow of the High Council of Justice. This research is an original proposal to qualify illegal interference in the electronic document flow of the High Council of Justice under Art. 376-1 of the Criminal Code of Ukraine.

## **Особливості кваліфікації перешкоджання діяльності Вищої ради правосуддя України**

### ***Карпова Наталія***

*кандидат юридичних наук,*

*доцент кафедри права*

*ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет*

*імені академіка Юрія Бугая»*

### ***Забарний Григорій***

*кандидат юридичних наук, доцент,*

*доцент кафедри права*

*ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет*

*імені академіка Юрія Бугая»*

### **Вступ**

Відповідно до норм Конституції України<sup>1</sup>, Законів України «Про судоустрій і статус суддів» від 02. 06. 2016 р. № 1402-VIII<sup>2</sup>, «Про Вищу раду правосуддя» від 21.12.2016 р. № 1798-VIII<sup>3</sup> функцію правосуддя здійснюють в Україні виключно суди, відомчий контроль за діяльністю суддів покладено на спеціально утворені органи у сфері правосуддя, керівну роль серед яких грає Вища рада правосуддя. Відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» від

21.12.2016 р. № 1798-VIII Вища рада правосуддя є колегіальним, незалежним конституційним органом державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування добросовісного та високопрофесійного корпусу суддів, додержання норм Конституції і законів України, а також професійної етики в діяльності суддів і прокурорів<sup>4</sup>. Оскільки діяльність Вищої ради правосуддя є важливою для судової системи України, то вона підлягає кримінально-правовій охороні від протиправних посягань, здійснення якої в Україні, як і в усіх країнах романо-германської системи права, покладено на Кримінальний Кодекс України (далі ККУ). Цій важливій задачі присвячена

<sup>1</sup> Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 25.07.2022 року).

<sup>2</sup> Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02. 06. 2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення 25.07.2022 року).

<sup>3</sup> Закон України «Про Вищу раду правосуддя» від 21. 12. 2016 р. № 1798-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text> (дата звернення 25.07.2022 року).

<sup>4</sup> Закон України «Про Вищу раду правосуддя» від 21. 12. 2016 р. № 1798-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text> (дата звернення 25.07.2022 року).

ст. 351-2 ККУ, яка криміналізує перешкоджання діяльності Вищої ради правосуддя у вигляді невиконання законних вимог Вищої ради правосуддя чи створення штучних перешкод в її роботі. Ст. 376-1 ККУ охороняє від незаконного втручання Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему (далі ЄСІТС) в органах та установах системи правосуддя. Останнім часом в зв'язку з прагненням України відповідати своєму статусу країни-кандидата в члени ЄС, в Україні набирає силу цифровізація та діджиталізація документообігу усіх гілок української влади. Даний процес в українській судовій системі регламентується ст. 15-1 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02. 06. 2016 р. № 1402-VIII, згідно з якою у судах, Вищій раді правосуддя, Вищій кваліфікаційній комісії суддів України, Державній судовій адміністрації України, їх органах та підрозділах функціонує ЄСІТС, яка повністю забезпечує документообіг в цих органах і установах<sup>5</sup>. Тому виникає питання: як слід кваліфікувати перешкоджання діяльності Вищої ради правосуддя, яке виражено в незаконному втручанні в електронний документообіг Вищої ради правосуддя? Адже законодавчі положення ст. 351-2 ККУ не містять однозначної відповіді на питання: чи входить незаконне втручання в електронний документообіг Вищої ради правосуддя до штучних перешкод роботі Вищої ради правосуддя?

Дослідженню проблемних аспектів кримінально-правової охорони діяльності Вищої ради правосуддя присвячені праці таких науковців, як В. В. Бабаніна, М. В. Шепітько, Є. В. Пилипенко, Ю. В. Алексєєва-Даніленко, В. О. Гацелюк та інших. Однак, зазначені

<sup>5</sup> Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02. 06. 2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення 25.07.2022 року).

автори у своїх роботах оминули питання кримінально-правової охорони законного порядку ведення електронного документообігу у діяльності Вищої ради правосуддя.

### **Мета наукової статті**

Метою статті є дослідження незаконного втручання в електронний документообіг Вищої ради правосуддя для встановлення статті ККУ, за якою дане діяння повинно кваліфікуватись.

### **Виклад основного матеріалу наукової статті**

У науковій літературі склалися досить суперечливі думки з приводу визначення поняття «перешкоджання діяльності». В. О. Гацелюк узагальнює тлумачення поняття «перешкоджання діяльності», вважаючи конструкцію «перешкоджання» уособленням неправомірного стримуючого впливу на суб'єктів суспільних відносин<sup>6</sup>. Відповідно до Великого тлумачного словника сучасної української мови перешкоджати – це бути перепорою для чого-небудь, створювати завади, заважати, забороняти кому-, чому-небудь. У свою чергу, під перешкодою розуміють: 1) те, що перепиняє рух, заступає шлях, закриває доступ куди-небудь, перепона; 2) те, що заважає здійсненню чого-небудь, завада<sup>7</sup>. С. В. Єрмолаєва-Задорожня вважає синонімом до слова «перешкоджати» слово

<sup>6</sup> Гацелюк В. О. Кримінально-правова протидія перешкоджанню реалізації прав, здійсненню повноважень або професійної діяльності: загальні риси законодавчого підходу на сучасному етапі. *INTERNATIONAL JOURNAL OF «SUPREMACY OF LAW»*. 2019. № 3. С. 108–116.

<sup>7</sup> Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. 1440 с. С. 752.

«протидіяти», яке розуміє як дії, що спрямовані проти іншої дії, перешкоджають їй<sup>8</sup>. Автори вважають найбільш близьким до сутності тлумачення поняття «перешкоджання діяльності» С. В. Єрмолаєвої-Задорожньої з тим уточненням, що перешкоджання діяльності спрямоване проти комплексу дій, які складають діяльність. Міркуючи логічно, поняття «перешкоджання діяльності» в контексті конкретної статті ККУ охоплює усі види перешкоджання зазначеному в статті виду діяльності, які перелічені в даній статті ККУ, чи усі можливі види перешкоджання зазначеному в статті виду діяльності взагалі, якщо переліку конкретних окремих видів перешкоджання зазначеному в статті виду діяльності в статті ККУ немає.

В диспозиції ст. 351-2 ККУ види перешкоджання діяльності Вищої ради правосуддя поділяються на: 1) невиконання законних вимог Вищої ради правосуддя, її органу чи члена Вищої ради правосуддя; 2) створення штучних перешкод у їх роботі. Помітно, що характеристики цих видів сконструйовані абстрактно, без конкретного опису кримінально протиправних дій. Зрозуміло, що штучна перешкода – це будь-яка перешкода, яка існує тільки завдяки її умисному створенню людиною. Створення штучних перешкод у роботі Вищої ради правосуддя може бути будь-якою навмисною людською дією, яка створює штучну перешкоду проти роботи Вищої ради правосуддя. Отже, необхідно встановити природу незаконного втручання

<sup>8</sup> Єрмолаєва-Задорожня С. В. Перешкоджання службовій діяльності працівників правоохоронних органів: поняття, різновиди та форми прояву. *Питання боротьби зі злочинністю* : зб. наук. пр. / Нац. акад. прав. наук України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса. Харків : Право, 2017. Вип. 33. С. 261–272.

в електронний документообіг Вищої ради правосуддя.

Електронний документообіг Вищої ради правосуддя, як і інших органів української системи правосуддя, регулюється Положенням про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, затвердженим рішенням Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 № 1845/0/15-21<sup>9</sup>. Відповідно до п. 3 вищезгаданого Положення Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система (ЄСІТС) – сукупність інформаційних та телекомунікаційних підсистем (модулів), які забезпечують автоматизацію визначених законодавством та цим Положенням процесів діяльності судів, органів та установ в системі правосуддя, включаючи документообіг, автоматизований розподіл справ, обмін документами між судом та учасниками судового процесу, фіксування судового процесу та участь учасників судового процесу у судовому засіданні в режимі відеоконференції, складання оперативної та аналітичної звітності, надання інформаційної допомоги суддям, а також автоматизацію процесів, які забезпечують фінансові, майнові, організаційні, кадрові, інформаційно-телекомунікаційні та інші потреби користувачів ЄСІТС<sup>10</sup>.

<sup>9</sup> Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, затверджене рішенням Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 № 1845/0/15-21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#n22> (дата звернення 18.07.2022 року).

<sup>10</sup> Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, затверджене рішенням Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 № 1845/0/15-21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#n22> (дата звернення 18.07.2022 року).

Технологічна сутність ЄСІТС обумовлює те, що будь-які збої у її функціонуванні мають штучний характер та викликані лише людським втручанням у її діяльність.

Відповідно до п.п. 6.16, 6.12, 6.13 вищезгаданого Положення ЄСІТС забезпечує функціонування веб-сайту Вищої ради правосуддя, розподіл справ у Вищій раді правосуддя, аудіо- та відеозапис засідань Вищої ради правосуддя, її органів, транслявання їх в інтернеті в порядку, визначеному законом<sup>11</sup>. Відповідно до ч. 4 ст. 30 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02. 06. 2016 р. № 1402-VIII інформація про дату, час і місце проведення засідання Вищої ради правосуддя оприлюднюється на офіційному веб-сайті Вищої ради правосуддя<sup>12</sup>. Несанкціоноване втручання у вище описані процеси перешкоджає діяльності Вищої ради правосуддя та призводить до збою в ній.

Відповідно до п. 25 вищезгаданого Положення процесуальні та інші документи, пов'язані з розглядом у Вищій раді правосуддя справ про порушення суддею (прокурором) вимог щодо несумісності, дисциплінарного проступку судді, втручання в діяльність судді, можуть подаватися до Вищої ради правосуддя в електронній формі виключно з використанням підсистеми ЄСІТС «Електронний суд»<sup>13</sup>.

<sup>11</sup> Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, затверджене рішенням Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 № 1845/0/15-21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#n22> (дата звернення 18.07.2022 року).

<sup>12</sup> Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02. 06. 2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення 25.07.2022 року).

<sup>13</sup> Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, затверджене рішенням Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 № 1845/0/15-21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#n22> (дата звернення 8.07.2022 року).

Умисне внесення неправдивих відомостей чи несвоєчасне внесення відомостей у такі документи, вчинене службовою особою, яка має право доступу до цієї системи, або іншою особою шляхом несанкціонованого доступу до таких систем призведе до тяжких наслідків у вигляді помилки членів Вищої ради правосуддя при оцінюванні діяльності судді, справу про порушення вимог щодо несумісності, дисциплінарного проступку якого чи скаргу якого на втручання в діяльність судді, вони розглядають. Відповідно до ч. 2 ст. 50 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» від 21. 12. 2016 р. № 1798-VIII Дисциплінарна палата Вищої ради правосуддя ухвалює рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді або про відмову у притягненні до дисциплінарної відповідальності судді<sup>14</sup>. Тому така помилка призведе до несправедливого рішення Вищої ради правосуддя щодо долі судді, справу якого вони розглядають, та зашкодить усій українській системі правосуддя.

Відповідно до п. 24 Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, затвердженого рішенням Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 № 1845/0/15-21 інструкція користувача Електронного суду розробляється адміністратором ЄСІТС та розміщується на еб-сторінці технічної підтримки користувачів ЄСІТС за веб-адресою <https://wiki.court.gov.ua><sup>15</sup>. Відповідно

<sup>14</sup> Закон України «Про Вищу раду правосуддя» від 21. 12. 2016 р. № 1798-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text> (дата звернення 25.07.2022 року).

<sup>15</sup> Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, затверджене рішенням Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 № 1845/0/15-21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#n22> (дата звернення 18.07.2022 року).

до п. 22 вищезгаданого Положення з метою запобігання несанкціонованому доступу до інформації та несанкціонованому втручанню в роботу ЄСІТС адміністратор ЄСІТС забезпечує відстеження та облік дій користувачів, визначає для них і неавтентифікованих осіб моделі попередження загроз витоку інформації, застосовує засоби забезпечення цілісності бази даних інформаційних та телекомунікаційних підсистем, попередження спроб несанкціонованих дій щодо інформаційних ресурсів ЄСІТС, а також вчиняє інші необхідні дії<sup>16</sup>. Необхідно відмітити, що відповідно до п. п. 40, 43 вищезгаданого Положення відповідальний працівник органу чи установи в системі правосуддя перед реєстрацією документів, що надійшли в електронній формі, повинен переконатися в тому, що такий документ доступний для перегляду, у разі неможливості відкрити (переглянути) документ він не реєструється, про що складається відповідний акт, примірник якого разом з відповідним повідомленням надсилається особі, також у разі надсилання документів у справі особою в паперовій формі її ідентифікаційні дані вносяться до автоматизованої системи діловодства відповідальним працівником<sup>17</sup>. З цього випливає, що переважні можливості для умисного внесення неправдивих відомостей чи несвоєчасного

<sup>16</sup>Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, затверджене рішенням Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 № 1845/0/15-21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#n22> (дата звернення 18.07.2022 року).

<sup>17</sup>Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, затверджене рішенням Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 № 1845/0/15-21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#n22> (дата звернення 18.07.2022 року).

внесення відомостей або інших несанкціонованих дій з інформацією, в розглянутому випадку має відповідальний працівник-адміністратор. Відповідно до п. 15 вищезгаданого Положення адміністратор ЄСІТС працює від імені Державної Судової Адміністрації України<sup>18</sup>, з чого випливає, що він є її співробітником, тобто службовою особою, яка має право доступу до ЄСІТС, а службова особа, яка має право доступу до ЄСІТС, окремо передбачена як суб'єкт злочину в диспозиції ч. 1 ст. 376-1 ККУ.

Якщо припустити, що усі вище описані дії по незаконному втручанню в електронний документообіг Вищої ради правосуддя в системі ЄСІТС були вчинені сторонньою, не службовою особою, наприклад, хакером, то така особа також окремо передбачена як суб'єкт злочину в диспозиції ч. 1 ст. 376-1 ККУ поруч із службовою особою, яка має право доступу до ЄСІТС.

З вищевикладеного ми робимо висновок, що усі вище описані дії по перешкоджанню діяльності Вищої ради правосуддя шляхом незаконного втручання в електронний документообіг Вищої ради правосуддя, по-перше, повністю відповідають визначенню «створення штучних перешкод в роботі», яке характеризує дії, передбачені в диспозиції ст. 351-2 ККУ; по-друге, повністю відповідають визначенню «незаконне втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя», яке характеризує дії, передбачені в диспозиції ст. 376-1 ККУ. Також способи вчинення та види незаконного втручання

<sup>18</sup>Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, затверджене рішенням Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 № 1845/0/15-21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#n22> (дата звернення 18.07.2022 року).

в електронний документообіг Вищої ради правосуддя деталізовано описуються в диспозиції ч. 1 ст. 376-1 ККУ.

Тому незаконне втручання в електронний документообіг Вищої ради правосуддя одночасно входить до штучних перешкод у роботі Вищої ради правосуддя і до незаконного втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя.

Правова природа незаконного втручання в електронний документообіг Вищої ради правосуддя повертає нас до питання про його кримінально-правову кваліфікацію за конкретною статтею ККУ.

Для вирішення цього питання слід звернути увагу на те, що диспозиція ст. 351-2 ККУ передбачає створення будь-яких штучних перешкод у роботі Вищої ради правосуддя без визначення їх конкретного (конкретних) виду (видів), тоді як диспозиція ст. 376-1 ККУ передбачає окремий вид створення штучних перешкод у роботі Вищої ради правосуддя – незаконне втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя.

Конкуренція загальної і спеціальної кримінально-правових норм (за об'ємом) – це коли одна норма охоплює певне, умовно широке, коло суспільно небезпечних діянь, у тому числі й те, що підлягає кваліфікації і вважається загальною нормою, а друга – тільки частину з кола суспільно небезпечних діянь них і вважається спеціальною нормою. Як зазначає професор В. О. Навроцький, у разі конкуренції загальної та спеціальної норм застосуванню підлягає стаття Особливої частини, яка передбачає ознаки спеціальної норми. Застосування статті про спеціальну норму тим самим виключає можливість застосування статті про загальну норму і навпаки, оскільки при цьому буде

порушено принцип недопустимості подвійного інкримінування. Таким чином, одночасна кваліфікація за статтями Особливої частини, які передбачають загальну та спеціальну норми, не допускається<sup>19</sup>.

У п. 12 Постанови Пленуму ВСУ № 7 від 04. 06 .2010 р. «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки» задеклароване загальне правило кваліфікації у разі конкуренції загальної та спеціальної кримінально-правових норм: «Якщо за певне діяння передбачено відповідальність загальною і спеціальною (за об'єктом посягання, суб'єктом злочину тощо) нормами Особливої частини, таке діяння кваліфікується, як правило, за спеціальною нормою Особливої частини КК і додаткової кваліфікації за загальною нормою не потребує»<sup>20</sup>.

З огляду на вищезазначене, на наш погляд, при вирішенні питання про кримінально-правову кваліфікацію незаконного втручання в електронний документообіг Вищої ради правосуддя необхідно застосувати загальне правило кримінально-правової кваліфікації у разі конкуренції загальної та спеціальної кримінально-правових норм.

## Висновки

У випадку кримінально-правової кваліфікації вчинення особливого окремого виду створення штучних перешкод роботі Вищої

<sup>19</sup>Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації : навч. посіб. 2-ге видання. Київ : Юрінком Інтер. 2009. 512 с. С. 270–271.

<sup>20</sup>Постанова Пленуму ВСУ «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки» № 7 від 04. 06. 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-10#Text> (дата звернення 18.07.2022 року).

ради правосуддя – незаконного втручання в електронний документообіг Вищої ради правосуддя слід виходити з того, що ст. 351-2 ККУ знаходиться у положенні загальної

норми стосовно спеціальної норми – ст. 376-1 ККУ. Тому незаконне втручання в електронний документообіг Вищої ради правосуддя повинно кваліфікуватись за ст. 376-1 ККУ.



## Comparative legal analyses: Ukraine and Japan banking and securities market regulation

*Martova Yuliia*

*PhD student*

*Institute of International Relations*

*Taras Shevchenko National University of Kyiv*

*<https://orcid.org/0000-0001-8337-6879>*

This article through the comparative legal analyses evaluates the differences, similarities and overall sufficiency of legal regulation of banking and securities market regulation in Japan and Ukraine. Five key aspects were researched in this work. They are the central banking legal regulation; the governmental regulators on financial market; securities market regulation; the role of self-regulated organization on financial market; the cryptocurrency regulation.

The most differences are found in the self-regulated organization's role. Thus, in Japan the self-regulated organization have enough delegated power to provide and establish its own policy within the securities market. Further, even cryptocurrency market regulation currently is in management of self-regulated organization. In Ukraine there are as well self-regulated organizations, however they have not enough delegated power to make significant impact within the legal regulation. In this aspect Ukraine should take measures to allow professional market participants to influence legal regulation framework more.

The big difference lays also within the crypto market regulation. Thus, when Japan still has not pass a specific law for this matter, in March 2022 Ukraine has already adopted the law concerning virtual assets and now on the way to implement its provisions. Japan wants to be international financial center and currently improving its legal framework in order to become more attractive to investors and welcome international capital that are a necessary step for economic growth. Japan is also very fintech country that also shows in its setting up relevant goals in order to maintain it and develop fintech regulation.

Japan is a high developed country and so its financial market. Tokyo Stock Exchange plays crucial role not only in Japan securities but in the whole world. Securities market in Japan are more effective than in Ukraine. And there is no similar center like Tokyo Stock Exchange in Ukraine. Ukrainian securities market is small and relatively new and it need to go a way to become attractive to market participants.

Overall, the central banking regulation in Ukraine and Japan is similar in its basis, however it contains and some differences. It also applies to financial regulators in Ukraine and Japan that have one common and similar goals but different ways and approached to achieve it.

### Introduction

Financial market regulation is surely one of the most important issues for every country. Extremely dynamic and fast growing,

trans-boarding and at some point integrated legal regulation of financial market should answer to the challenges of nowadays. Thus, the banking and securities market regulation not only established the rules of the country's economy

but as well show the openness and innovativeness of this country. XXI century hit the world with global crisis. Ukrainian-Russian war and related sanctions and COVID-19 pandemic are the most difficult challenges to overcome for every country and global economy.

For Ukrainian legal regulation of financial market, it is important to study the successful reforms and regulations in this sphere in different countries. Although, mostly researches in Ukraine are focused in EU regulation, to look through Japan regulation in this matter seems to produce some lights on the questions and possible challenges that may wait for Ukraine. Japan is a unique country that also imprinted on its legal regulation. Highly standardized and strong and without doubt extremely progressive relationship ship the regulation of this country. The markers of the unique Japan history and law tradition should also be taken into consideration. Thus, the study of Japan financial market regulation is quite interesting and may be very beneficial for prospective purposes.

To conclude, the aim of this article is to research the Japan and Ukraine legal regulation of two sectors of financial market. Thus, banking and securities market regulative provisions will be studied through the comparative analyses method.

### **Presenting the main material**

To make short and quick overview the following acts and governmental bodies should be presented. The main act in Japan that regulates researched relationship herein is Financial Instruments and Exchange Act. The main participant in the capital market is Tokyo Stock Exchange. The main regulator of the relationship on the whole financial market is the Financial Services Agency. Banking regulation in Japan represented

by Banking Act and Financial Services Agency of Japan. Securities and Exchange Surveillance Commission should also be mentioned in relationship to Japan regulation. The Bank of Japan is the central bank of Japan. In Ukraine the main law is the Law about the capital markets and the organized goods markets. The main regulator is the National Commission on Securities and Stock Market (herein NCSSM). Banking regulation is represented by National Bank of Ukraine and the same relevant law.

Financial Services Agency (herein FSA) main functions are financial system and financial institutions risk monitoring; information exchange (including international information); planning for domestic finance system; supervision (of bank/insurance business operators); securities market surveillance and inspections; monitoring of audit firms. Overall, FSA consist of 5 bureaus: Strategy development and management; Policy and markets; Supervision; Securities and exchange surveillance commission executive and certified public accountants and auditing oversight board executive bureau<sup>1</sup>. To summarize, FSA not only regulator for securities market but as well plays a crucial role in banking regulation. Then the next step is to divine the role and impact for bank regulation between FSA and the Central Bank of Japan (Bank of Japan).

The Bank of Japan regulated by the Bank of Japan Act. It is important to note that the Bank of Japan is not a governmental or a private corporation<sup>2</sup>. The functions of the Bank of Japan according to Bank of Japan Act are banknotes issuing, control for monetary and currency

<sup>1</sup> Functions of the FSA (July 2022). URL: [https://www.fsa.go.jp/common/about/organization/fsa\\_responsibility\\_en.pdf](https://www.fsa.go.jp/common/about/organization/fsa_responsibility_en.pdf) (last accessed on 13.07.2022).

<sup>2</sup> Bank of Japan. Outline of the Bank. URL: <https://www.boj.or.jp/en/about/outline/index.htm/> (last accessed on 13.07.2022).

policy (Article 1(1))<sup>3</sup>. The nature of the Bank of Japan is juridical person (Art.6). Stated capital is 100 million yen, where no less than 55 million yen should be contributed by the Japanese government (Art.8 (1-2)). The corporate governance is presented with a Policy Board (9 members), that determines main issues concerning currency and monetary control (Art. 14-16). Currently, there is only one woman in Policy Board from nine representatives. Further, because Japan pays high attention to the public moral, in the Bank of Japan Act there is an obligation to bound the employees of The Bank of Japan, who are public servants by their nature, to Rules on Service (Art.29, 32)<sup>4</sup>.

In contrast, in Ukraine, in accordance with the Law of Ukraine on the National Bank of Ukraine, the National Bank of Ukraine (hereinafter NBU) is a fully state owned bank. The authorized capital is 10 million UAH. Corporate governance is represented by Board of the NBU and Council of the NBU (Art.2-3)<sup>5</sup>. The authorized capital of the NBU is equal to 338,895.72 dollars and capital of Bank of Japan is 729,091.09 dollars, in accordance with the current exchange currency. Here is a question about central bank ownership may arise.

Around the world there are three models of central bank ownership. First one, is the most common, where like in Ukraine central bank is owned by the state. The other model is like in Japan, central bank is not fully owned by the state. And the other model, when state does not have a part in the central bank

ownership (for example in Italy). According to the researches Bholat D. and Martinez Gutierrez K. In the beginning of the 20<sup>th</sup> century around the world there was almost equal amounts of central banks that are state owned and private owned. Then most central banks were nationalized. Even now, there is no one opinion should central banks be state owned or fully private. However, there is no research shows that private owned central bank could better pursue central bank goals than state owned central banks<sup>6</sup>. Surely herein should be mentioned a unique central bank system in the USA. The Federal Reserve System is not only one single central bank but the whole system that use decentralized structure. According to the Federal Reserve System, USA divided into 12 districts each of them have separate Reserve Bank. The corporate governance of the Federal reserve System is Board of Governors, the Federal Reserve Banks, and the Federal Open Market Committee<sup>7</sup>. It can be argued which system of central bank organization is better, which has more disadvantages, however the crucial role of central bank should be emphasized as well as its impact for the whole banking sector and along with this for the whole economy of the country.

Moving to the bank regulator the main role belongs to FSA. After crisis time there is always a time for reforms. Japan is not an exception. FSA is a governmental agency of Japan. According to its strategic goals for 2021-2022 years, the main focus was on overcoming COVID-19 challenges; development of fintech for vibrant

<sup>3</sup> Bank of Japan Act (Act No. 89 of 1997). URL: <https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/3788/en> (last accessed on 13.07.2022).

<sup>4</sup> Bank of Japan Act (Act No. 89 of 1997). URL: <https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/3788/en> (last accessed on 13.07.2022).

<sup>5</sup> Law of Ukraine: On the National Bank of Ukraine. URL: [https://bank.gov.ua/en/legislation/Law\\_NBU](https://bank.gov.ua/en/legislation/Law_NBU) (last accessed on 13.07.2022).

<sup>6</sup> Bholat D. and Martinez Gutierrez K.. The ownership of central banks. 18.10.2019. URL: <https://bankunderground.co.uk/2019/10/18/the-ownership-of-central-banks/> (last accessed on 13.07.2022).

<sup>7</sup> Structure of the Federal Reserve System. URL: <https://www.federalreserve.gov/aboutthefed/structure-federal-reserve-system.htm> (last accessed on 15.07.2022).

economy; development of financial policy<sup>8</sup>. FSA now is leading bank regulator. Usual the role of leading bank regulator takes Ministry of Finance or special governmental body reporting to the Ministry of Finance. To divine the Ministry of Finance of Japan responsibilities from FSA in should be mentioned, that firstly Ministry of Finance was responsible for bank regulation in Japan. In the early 2000s the financial crisis hit Japan. Japan managed it by focusing the legal regulation on two things: Deposit Insurance Law and Financial Reconstruction Law<sup>9</sup>. Near that time the FSA was launched and Guidelines for Administrative Process was published<sup>10</sup>. To make evaluation of the FSA achievements we can by looking through its guides and the control or supervise area of competence. Surely, it is not only the banking regulator but important regulator over all financial system of Japan.

Ministry of Finance in Japan is also a government regulatory body on financial markets. It pursues an overall goal such as sustainable and flourishing economy. According to the Government Policy Evaluations Acts governmental organs have the power to measure the effect of the policy that ministry pursue<sup>11</sup>. For example, in accordance with policy evaluation report 2020

<sup>8</sup> The JFSA Strategic Priorities July 2021-June 2022. August 2021. P.10. URL: [https://www.fsa.go.jp/en/news/2021/20211008/211008\\_summary.pdf](https://www.fsa.go.jp/en/news/2021/20211008/211008_summary.pdf) (last accessed on 13.07.2022).

<sup>9</sup> Nobusuke T. Bank regulation in Japan. CESifo DICE Report 3/2008. P. 9–13. URL: <https://www.ifo.de/DocDL/dicereport308-forum2.pdf> (last accessed on 13.07.2022).

<sup>10</sup> Comprehensive Guidelines for Supervision of Major Banks, etc (Provisional Translation). Financial Services Agency. June 2022. P.3. <https://www.fsa.go.jp/common/law/guide/kantokushishin.pdf> (last accessed on 13.07.2022).

<sup>11</sup> Policy Evaluation. URL: [https://www.mof.go.jp/english/about\\_mof/policy\\_evaluation/index.html](https://www.mof.go.jp/english/about_mof/policy_evaluation/index.html) (last accessed on 16.07.2022).

there were 6 general goals to achieve before the Ministry of Finance of Japan. 4 goals received the mark “A” – goal not achieved, but there is a sufficient progress towards it, one goal received mark “B” – no major progress, and the one – “C” – no progress<sup>12</sup>. In Ukraine the Ministry of Finance of Ukraine is taking an active role in supporting financial system and providing legal basis for economic policy solutions. Further, it is responsible for financial monitoring, debt policy and international cooperation<sup>13</sup>.

Japan wants to become an international financial center. It is understandable that for achieving this goal Japan needs a clear and effective legal regulation. In order to become the center of international finance FSA developed some initiatives to aim to make Japan attractive to the funds. Initiatives includes tax reforms, clear financial regulation (available English language consultancy), visa process relief, company setup support and information sharing.<sup>14</sup> What should be also mentioned it is that Japan financial market currently is considered to be mostly open to the new opportunities and possibilities. In 2018 already Japan Exchange Group in its working paper explained the concept of using distributed ledger technology (herein -DLT) (like blockchain) for the “know your client” process (herein KYC). In this paper the prototype of new platform and different models’ possibilities for it was researched. The main reason for this is that KYC procedure that are obligatory because of legal reasons, such as antilaundering laws and similar, should be harmonized and simplified for

<sup>12</sup> FY 2020 Policy Evaluation Report. URL: [https://www.mof.go.jp/english/about\\_mof/policy\\_evaluation/FY2020.html](https://www.mof.go.jp/english/about_mof/policy_evaluation/FY2020.html) (last accessed on 16.07.2022).

<sup>13</sup> Ministry of Finance of Ukraine. Official website. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/mission-and-principles-of-work> (last accessed on 26.07.2022).

<sup>14</sup> International Financial Center Initiatives. 2022. 4. P. 3. URL: <https://www.fsa.go.jp/en/financial-center/summary.pdf> (last accessed on 15.07.2022).

the securities companies. The DLT seems perfect for it. With it, all necessary data (on the company and personal data of the person in charge) will be documented inside the system that are impossible to manipulate. Then after data record to DLT it will be delivered to securities companies. The advantages of the system that showed themselves are confidentiality and availability. The challenges that should be overcome is the proper legal regulation of this. The two most difficult issues are personal data protection ones and proper organization of outsourcing relationships contract in a time transaction occurs<sup>15</sup>.

Overall, legislative structure of financial and capital market in Japan is similar to Ukrainian. Thus, the ground is Constitution. The Constitution of Japan establishes following positions. Chapter VII of the Constitution is Finance<sup>16</sup>. Through, it maintains only not detail provision it emphasizes that the finance regulation is a matter of great concern to be put into the constitution. However, the finance relationship is the most dynamical one. With the changes in society and with the changes in the world such as for example globalization, the financial structure also changing. The same is with the response to other challenges, for example in response to raise of ecological concern and questions the green bond talk occurs more often, and in response to COVID-19 Pandemic the use of digital assets is raising. So it is doubtful, that legal regulation can cover all possible challenges forehead.

<sup>15</sup> T. Kihara, Y. Yoshimura, others. JPX Working Paper. Japan Exchange Group. Proof of Concept on Utilization of Blockchain Technology in KYC Processes. 12.07.2018. Vol. 23. URL: [https://www.jpx.co.jp/english/corporate/research-study/working-paper/b5b4pj000000i468-att/E\\_JPX\\_working\\_paper\\_No23.pdf](https://www.jpx.co.jp/english/corporate/research-study/working-paper/b5b4pj000000i468-att/E_JPX_working_paper_No23.pdf) (last accessed on 17.07.2022).

<sup>16</sup> The Constitution of Japan. 1946. URL: [https://japan.kantei.go.jp/constitution\\_and\\_government\\_of\\_japan/constitution\\_e.html](https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html) (last accessed on 17.07.2022).

Securities market regulation also should be researched herein. As was mentioned previously, Financial Instruments and Exchange Act is the main law in Japan that regulates capital market regulation. As Tokyo Stock Exchange plays role as the center of securities, it is a part of Japan Exchange Group. Japan Exchange Group is relatively new established for management of subsidiary exchanges and further mentioned self-regulatory organization<sup>17</sup>. In Ukraine there is no center like Tokyo Stock Exchange. It could be possibly claimed that the stock exchange in Ukraine ever took place as a center of exchange like Tokyo Stock Exchange. Moreover, the effectiveness of Ukrainian securities market is much less in comparison to Japan. Surely, there are some factors that are not welcome by investors, first is that Ukraine is independent young post-Soviet Union country. Now, the first reason is the war with Russia Federation. The next is legal regulation that are not effective enough to protect investor. However, due to new reform of financial market and the attempt to create a new capital market in Ukraine using similar regulation like the European Union, the situation hopefully may change. The Japan is also every time improving its market regulation. Not only Ukraine in 2022 changed its market structure, Japan as well. On April 2022, the stock market was restricted into 3 segments (Prime, Standard and Growth) depending on the company's market capital (liquidity), governance and business plan (performance)<sup>18</sup>. There is not only one securities exchange in Japan. There are 4 stock exchanges in Japan. And the main financial

<sup>17</sup> JPX. Our Business. URL: <https://www.jpx.co.jp/english/corporate/about-jpx/business/index.html> (last accessed on 17.07.2022).

<sup>18</sup> Overview of the Market Structure Review Outline of the New Market Segments. 21.02.2020 Tokyo Stock Exchange, Inc. URL: <https://www.jpx.co.jp/english/equities/improvements/market-structure/b5b4pj000002rxte-att/b5b4pj000003b0f1.pdf> (last accessed on 17.07.2022).

market infrastructure participant is Japan Securities Clearing Corporation that conducts clearing operations. The infrastructure of securities market in Japan is in accordance with all international standards that make it look similar to Ukrainian. Thus, for stocks and non-governmental bonds the settlement process is conducted by Japan Securities Depository Center, Inc. and for governmental bonds is the Bank of Japan. Plus, for funds is commercial bank or Bank of Japan that determined by Japan Securities Clearing Corporation<sup>19</sup>.

The self-regulatory organization also plays crucial role in the Japan regulation of securities market. There are some major participants in financial market of Japan that should be mentioned herein. Japan Securities Dealers Association, Japan Financial Markets Council, Japanese Bankers Association are the main ones. And Japan Virtual Currency Exchange Association. All associations are producing their own policy in accordance with self-regulatory framework and are also considered to be market regulators. It should be mentioned that Japan Exchange Group is regulated by Japan Exchange Regulation that sets self-regulatory obligatory rules. The self-regulation is hard to overestimate. Usual market relationships between market participants in securities market mostly govern by self-regulatory rules. For example, Japan Securities Dealers Association members are obliged to follow all guidelines and rules of Japan Securities Dealers Association. The guidelines are considered to be the best practices and should also be complied with by the market participants<sup>20</sup>. In Ukraine,

legal framework allows to create self-regulated organization on every sector of financial market. It is clear to understand the advantages of self-regulated organizations. However, they are not playing a crucial role in regulation of the financial market. There are almost more than 20 associations on the financial market of Ukraine<sup>21</sup>. However, it is yet a way for improvement to go over regulation only by governmental bodies.

The cryptocurrency regulation the next criteria to compare in this article. Especially, in connection with the previous self-regulation topic. The cryptocurrency industry in Japan is regulated by the Japan Virtual Currency Exchange Association (herein JVCEA). This is a self-regulated organization in cryptocurrency market. Its main goals mostly to self-regulate related operations and provide consultancy, recommendation and solving complaints within its participants<sup>22</sup>. There is no special crypto currency law in Japan. The idea of regulation is similar to the EU one: one cryptocurrency can be considered as financial instrument or regulated like it and the other type of cryptocurrencies are regulated by specialized payment law. Thus, under the Payment Service Act cryptocurrencies determined as crypto assets. Currently,

<sup>19</sup> Clearing & Settlement. 19.11.2020. URL: <https://www.jpx.co.jp/english/clearing-settlement/outline/index.html> (last accessed on 18.07.2022).

<sup>20</sup> Legal and Regulatory Framework. Bond Market Guide 2016. P.17-49. URL: [https://asianbondsonline.adb.org/documents/abmg/abmf\\_jpn\\_bmg2016-chp2.pdf](https://asianbondsonline.adb.org/documents/abmg/abmf_jpn_bmg2016-chp2.pdf) (last accessed on 18.07.2022).

<sup>21</sup> I. I. Рекуненко, С. П. Бондаренко. Особливості діяльності саморегульованих організацій на ринку фінансових послуг. 2010. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/11822/1/%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1-%86%D1%96%D0%B9%20%D0%BD%D0%B0%20%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D1%83.pdf> (last accessed on 26.07.2022).

<sup>22</sup> 協会概要 About. URL: <https://jvcea.or.jp/about/> (last accessed on 18.07.2022).

some issues concerning the legal regulation of cryptocurrencies arising in Japan. For example, there is no clear understanding for NFT regulation. And the more important this issue with the raise of the interest at it in Japan. One year ago in Japan was established Digital and Decentralized Finance Planning Office that should managed the regulatory issues related to cryptocurrencies. When some questions concerning cryptocurrencies still to be regulated, some are already have been solved. For example, taxation issues, anti-money laundering compliance<sup>23</sup>. In comparison, Ukraine from March 2022 has already the signed by the President law “On Virtual Assets” and it is a great achievement for Ukrainian legal framework and step ahead in the crypto market regulation. Moreover, it should be mentioned, that during the Ukrainian-Russian war that currently ongoing crypto market may and should take its place in the support of the Ukrainian economy and financial sector by giving the opportunity to investors and other market participants. Due to the unique nature of cryptocurrency the proper legal regulation should apply for the relationship on the crypto market in order to avoid its possible abuse.

### Conclusion

Legal regulation of financial sector is important for each country and it should be sufficient and effective. There is a ground similarities and differences in financial market regulation in Japan and Ukraine. Firstly, the central banking legal regulation. In Ukraine and Japan there is similar legislative framework.

<sup>23</sup> T. Nagase, T. Tanaka, T. Fukui. *Blockchain & Cryptocurrency Laws and Regulations 2002: Japan*. Global Legal Insights. URL: <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-laws-and-regulations/japan> (last accesses on 18.07.2022).

However, Ukrainian central bank National Bank of Ukraine is a fully state-owned bank in comparison to the central bank in Japan. Japan and Ukraine have special law for regulation of central bank activity. Secondly, the governmental regulators on financial market. FSA in Japan is a governmental body that managed the banking and securities market regulation and policy. Some functions are in the competence of the Ministry of Finance of Japan. In Ukraine there are separate governmental body for securities market regulation (NCSSM). For banking regulation, a lot of regulating possibilities has the National Bank of Ukraine. High competence in the ground level reserved for the Ministry of Finance in Ukraine. Thirdly, securities market regulation. Securities market in Japan is in its high effectiveness and sets ambitious goals towards its further development. Thus, reforms in the securities market structure follows the changing in its legal regulation. In Ukraine there is also an attempt to create an effective working securities market based on newly adopted capital market structure through the successful legal regulation. Fourthly, the role of self-regulated organization on financial market. In Japan self-regulated organizations receive enough power and possibilities to regulate the relationship on financial market. In Ukraine the self-regulated organizations in legal regulation are not powerful like in Japan. This is an ongoing problem that should be overcome. Fifthly, the cryptocurrency regulation. Despite the fact that there is no special law in Japan concerning cryptocurrency, the regulation is managed by self-regulated organization that holds power to establish legal framework. In Ukraine there is a special law concerning virtual assets that sets the basics of legal regulation of cryptocurrencies, however a lot of issue is still to be solved.

**To the question of the systematics of administrative services  
in the field of construction**

*Turovets Yuri*

*D.Sc in Law,*

*Associate Professor at the Department of Criminal Law and Procedure,*

*Khmelnitsky University of Management and Law named after Leonid Yuzkov, Ukraine*

In the article, the author defines the peculiarities of the systematics of administrative services in the field of construction through the definition of criteria and types of their classification and the formation of a complete system.

The author establishes that classification is a process whose purpose is to build a hierarchical system of classes and their subclasses based on individual features, both inherent to the objects themselves (natural classification) and not inherent to the objects. In turn, taxonomy provides for the most complete and detailed classification of a given set of objects with a fixed hierarchy of units. In the opinion of the author, the classification is a component of systematics and directly affects the holistic systemic view of the legal nature of administrative services in the field of construction.

In the context of determining the classification of administrative services in the field of construction, the author analysed the following division criteria: according to the content of administrative activities regarding the provision of administrative services, according to the level of establishing powers regarding the provision of administrative services and legal regulation of the procedure for their provision, according to the subject (nature) of issues, according to the development the solution of which persons apply to administrative bodies, according to the form of their implementation, according to the criterion of payment, according to the scope of application, according to the subjects of provision, according to the need for standardization and regulation of the provision of administrative services and other criteria.

The author proves that the development of such a systematic is a complex and well-considered work, but such work will not have a perfect appearance under any circumstances, considering the development of regulatory regulation and the increase (decrease) in volume, content, and requirements for various types of administrative services in the field of construction.



## До питання про систематику адміністративних послуг у сфері будівництва

**Туровець Юрій Миколайович**

*кандидат юридичних наук, доцент, заслужений юрист України,  
доцент кафедри кримінального права та процесу  
Хмельницького університету управління та права  
імені Леоніда Юзькова, Україна*

### Вступ

Сучасний стан адміністративних послуг у сфері будівництва як об'єкта віддзеркалює зміни у політичній, правовій та економічній сферах України. Будівництво є сферою залучення державних та приватних інвестицій, яка створює передумови стрімкому економічному зростанню країни та її розвитку. Окремим видам будівництва властива особлива значущість у вирішенні завдань соціальної політики держави, спрямованої на створення сприятливих умов життя та діяльності населення, насамперед у формі забезпечення житлом. Поєднання публічних та приватних інтересів у цій сфері зумовлює виникнення та функціонування різних правових регуляторів. Цифровізація адміністративних послуг, що є важливим чинником розбудови сучасної України, впливає на обсяг, зміст та перелік таких послуг, відповідно на сьогодні каталог таких послуг налічує близько 200 видів, що розподілені лише за видами діяльності на порталі «ДІЯ» (в сфері архітектурно-будівельної діяльності, благоустрою, нерухомого майна, оціночної діяльності та житлового фонду). Разом із тим очевидним є той факт, що розробка систематики адміністративних послуг у сфері будівництва матиме не лише науково-теоретичне значення, але й практичне, що буде спрямоване на полегшення доступу до таких послуг, розуміння їх суті, якості та результативності.

Отже, з огляду на викладене, метою цієї статті є визначення особливостей систематики адміністративних послуг в сфері будівництва через визначення критеріїв та видів їх класифікації та формування цілісної системи.

### Виклад основного матеріалу

Базовою основою наукового дослідження виступає його методологія. Слід зазначити, що характерною рисою сучасних наукових досліджень є методологічний плюралізм, що передбачає у реальній практиці наукового пошуку методи наукового пізнання, застосування методів пізнання у сукупності з метою вирішення поставлених науковою розвідкою задач. Застосування типології (класифікації) як методологічного прийому передбачає виявлення її особливостей та можливостей при побудові наукових теорій щодо змісту правового явища, що досліджується. В основу характеристики типологічного методу покладено тезу про те, що методи наукового дослідження є системно організованими комплексами, що відрізняються складною структурою.

Необхідно встановити специфіку та потенціал методів, що плануються до використання, порівняно з суміжними методами. Цей підхід вимагає з'ясування сукупності базових понять і характеристик, які властиві типології в силу того, що класифікаційні методи та процедури широко застосовуються в наукових дослідженнях практично всіх

наукових дисциплін, передбачається наявність єдиних методологічних аспектів побудови класифікації відповідно до загальної теорії класифікації. Таким чином, розрізняють «deskriptivні» класифікації, які дають можливість привести до зручного вигляду накопичені результати, що використовуються в більшості природничих, технічних та гуманітарних наук, та «структурні» класифікації, спрямовані на визначення сутності об'єктів, що класифікуються.

Цей підхід дозволяє градувати класифікації за шкалою екстенсійності та інтенсійності. В свою чергу, Екстенсійні (deskriptivні) класифікації – є класифікаціями, що базуються на зовнішніх характеристиках об'єктів, інтенсійні – на сутнісних<sup>1</sup>. Розуміючи зміст адміністративних послуг в сфері будівництва, доцільно припустити, що власне класифікація таких послуг буде носити характер обох таких видів, зважаючи на те, що в одному випадку, такі послуги розглядатимуться через сутність самої послуги, що надається (реєстрація зміни даних у дозволі на виконання будівельних робіт, внесення змін до декларації про початок виконання будівельних робіт, анулювання паспорта прив'язки тимчасової споруди для провадження підприємницької діяльності, тощо), але разом із тим будуть мати місце такі класифікації, що будуть базуватись на зовнішніх характеристиках об'єктів (суб'єктів) (класифікації за суб'єктами, що надають такі послуги чи отримують, за предметом кола питань, щодо вирішення яких звертаються особи, тощо).

Також можемо говорити про наявність двох термінологічних показників – класифікації

<sup>1</sup> Берков В. Ф., Медведева Л. Ф. Современные методы научно-исследовательской работы : пособие. Минск : Акад. упр. при Президенте Респ. Беларусь, 2009. С. 44.

та систематики. Відповідно класифікація є процесом, мета якого зводиться до побудови ієрархічної системи класів та їх підкласів на підставі окремих ознак, як властивих самим об'єктам (природна класифікація), так і не властивих об'єктам. В свою чергу, систематика передбачає максимально повну та розчленовану класифікацію даної множини об'єктів з фіксованою ієрархією одиниць<sup>2</sup>.

В цьому контексті важливо встановити співвідношення понять «класифікація», «систематика», які у низці випадків розглядаються як синонімічні. При розрізненні даних понять під класифікацією розуміється розбиття будь-якої множини (класу) об'єктів на підмножини (підкласи) за будь-якими ознаками», відповідно систематикою визнається встановлення такої впорядкованості об'єктів, яка набуває статусу привілейованої системи, виділеної самою природою правового явища. У зв'язку із чим вважаємо, що класифікація є складовою систематики і безпосередньо впливає на цілісне системне уявлення на правову природу адміністративних послуг у сфері будівництва.

Сучасний рівень науки потребує інтегрування завдань класифікації та систематики, оскільки при роботі над такою складною матерією, як право, реконструювати з достатньою повнотою та глибиною систему – фактично неможливо без цілісного уявлення про систему, коли науковець рухається в межах свого дослідження від множинності елементів через їх класифікацію, до власне самої цілісної картини системи правовідносин.

Методологічний потенціал класифікації в адміністративно-правових дослідженнях, перш за все, дозволяє продемонструвати

<sup>2</sup> Типология и классификация в социологических исследованиях. М., 1982. С. 54–55.

кількісні та якісні параметри структурних одиниць правовідносин, об'єднати нерівнозначні за своїм історичним і соціальним розвитком правові масиви і на етапі їх функціонування, що досліджується, пояснити особливості ознак (в нашому випадку, особливості надання різних видів адміністративних послуг та правових фактів, що слідують за ними), специфіку їх взаємозв'язків та відмінностей. Крім того, вона дає можливість застосувати важливі діалектичні категорії загального, особливого та одиничного в оцінці різних елементів адміністративних послуг у сфері будівництва.

Варто відзначити існування великої кількості класифікацій адміністративних послуг в цілому, а також досить фрагментарні дослідження в сфері системи адміністративних послуг у галузі будівництва. Як справедливо зазначає О.М. Буханевич, критеріїв класифікації адміністративних послуг (в цілому) може бути значна кількість. Але, на думку автора, важливими стають ті, які дозволяють докладніше висвітлити сукупність адміністративних послуг та покращити їх правове регулювання<sup>3</sup>. На нашу думку, розроблені авторські концепції системи адміністративних послуг слугують підґрунтям для вичленування систематики адміністративних послуг у сфері будівництва, але з урахуванням специфіки об'єктного та суб'єктного складу, а також мети.

Так, до прикладу Г.М. Писаренко вказує та таку систему адміністративних послуг:

1. За змістом адміністративної діяльності щодо надання адміністративних послуг авторка виділяє: а) видачу дозволів (на зайняття окремими видами підприємницької

діяльності; на проведення мітингів, демонстрацій; на розміщення реклами та ін.), у тому числі акредитація, атестація, сертифікація; б) реєстрацію з веденням реєстрів (реєстрація актів громадянського стану, суб'єктів підприємницької діяльності), у тому числі легалізація суб'єктів (легалізація об'єднань громадян); в) легалізацію актів (консульська легалізація документів), нострифікація (визнання дипломів, виданих в інших країнах) та верифікацію (встановлення достовірності сертифікатів про походження товарів з України); г) соціальні послуги – визнання певного статусу, прав особи (призначення пенсій, субсидій).

2. За рівнем встановлення повноважень щодо надання адміністративних послуг та правового регулювання процедури їх надання, в дослідженні, зокрема, виділено: а) адміністративні послуги з централізованим регулюванням (закони, акти Президента України, Кабінету Міністрів України та центральних органів виконавчої влади); б) адміністративні послуги з локальним регулюванням (акти органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади); в) адміністративні послуги зі «змішаним» регулюванням (коли водночас здійснюються централізоване і локальне регулювання).

3. За предметом (характером) питань, за розв'язанням яких звертаються особи до адміністративних органів, Г.М. Писаренко виокремлює: а) підприємницькі (або господарські); б) соціальні; в) земельні; г) будівельно-комунальні; д) житлові та ін<sup>4</sup>.

Перший та другий класифікаційний критерій знайшли своє підтвердження також

<sup>3</sup> Буханевич О. М. Класифікація адміністративних послуг. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2015. Вип. 33. Т. 2. С. 10.

<sup>4</sup> Писаренко Г. М. Адміністративні послуги в Україні: організаційно-правові аспекти : автореф. дис. ... канд. Юрид.наук : 12.00.07. Одеса, 2006. С. 10.

у науковому дослідженні О.М. Ілюшик<sup>5</sup>. Особливим критерієм для класифікації автором зазначається загальний поділ послуг залежно від форми їх реалізації на:

а) послуги, пов'язані з реальним здійсненням конституційних прав і свобод громадян (медичні послуги, послуги у сфері культури, соціального захисту, освіти та ін.);

б) власне адміністративні послуги, пов'язані з юридичним оформленням умов, необхідних для реалізації прав і свобод громадян (видача свідоцтв, ліцензій).

За критерієм платності адміністративні послуги поділяють на платні й безоплатні О.М. Ілюшик<sup>6</sup> та О. М. Буханевич<sup>7</sup>. Разом із тим останнім автором розширюється вказана класифікація із вказівкою на те, що залежно від того, за рахунок яких коштів здійснюється надання адміністративних послуг, варто виокремлювати послуги, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, та послуги, що фінансуються за рахунок коштів місцевого бюджету. Така класифікація, на думку автора, надає повну картину фінансування адміністративних послуг, на основі якої можна відобразити відсоткову частку кожної послуги в загальному масиві всіх адміністративних послуг<sup>8</sup>.

<sup>5</sup> Ілюшик О. М. Класифікація адміністративних послуг та їх характеристика. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 1. С. 179.

<sup>6</sup> Ілюшик О. М. Класифікація адміністративних послуг та їх характеристика. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 1. С. 183.

<sup>7</sup> Буханевич О. М. Класифікація адміністративних послуг. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2015. Вип. 33. Т. 2. С. 7.

<sup>8</sup> Буханевич О. М. Класифікація адміністративних послуг. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2015. Вип. 33. Т. 2. С. 7.

За сферою застосування (предметом (характером) питань, за розв'язанням яких звертаються особи до адміністративних органів) О. В. Гуненкова виділяє: послуги у сферах будівництва, землекористування, містобудування, оформлення актів громадянського стану, оформлення прав на нерухоме майно, громадянства та міграції, благоустрою, реклами, екології, транспорту, торгівлі, оформлення підприємницької діяльності, освіти, охорони здоров'я, культури, безпеки та захисту, у житлово-комунальній та соціальній сферах тощо<sup>9</sup>.

Якщо аналізувати вказані вище класифікації, то з частиною з них для цілей нашого дослідження, як і в цілому, важко погодитись. Так, ми підтримуємо точку зору О.В. Гуненкової про недоцільність (безапеляційність) класифікації таких послуг залежно від суб'єктів їх надання, оскільки одна й та сама послуга може надаватись різними за рівнем та статусом суб'єктами<sup>10</sup>. Так, до прикладу, подання повідомлення про початок виконання підготовчих робіт здійснюється через мережу ЦНАПів або ж через звернення до Державної інспекції архітектури та містобудування України із використанням особистого кабінету на порталі «Дія».

Можемо погодитись із класифікацією, запропонованою Л. В. Спицькою про критерій суб'єкта, який отримує послугу<sup>11</sup>. На думку авторки, такими є:

<sup>9</sup> Гуненкова О.В. Надання адміністративних муніципальних послуг в умовах децентралізації влади України : дис. канд. наук з державного управління : 25.00.04. Одеса, 2019. С. 45.

<sup>10</sup> Гуненкова О.В. Надання адміністративних муніципальних послуг в умовах децентралізації влади України : дис. канд. наук з державного управління : 25.00.04. Одеса, 2019. С. 44..

<sup>11</sup> Спицька Л.В. Класифікація адміністративних послуг, які надаються суб'єктами публічної адміністрації. *Науковий вісник публічного і приватного права*. 2017. Вип. 5. Т. 2. С. 174..

– фізичні особи (комунальні послуги, побутові послуги, соціальні послуги);

– юридичні особи та індивідуальні підприємці (реєстрація юридичних осіб і індивідуальних підприємців, видача ліцензій тощо);

– змішані послуги, спрямовані на задоволення інтересів як фізичних, так і юридичних осіб (реєстрація прав на нерухоме майно, кадастровий облік об'єктів нерухомого майна та ін.).

Також авторка вказує на такі категорії суб'єктів на порталі послуг, як суб'єкти господарювання та іноземні громадяни.

Для цілей нашого дослідження ми підтримуємо ідею класифікації адміністративних послуг в сфері будівництва за суб'єктом отримання таких послуг. Незважаючи на те, що громадяни України та іноземці мають різний обсяг доступу до таких послуг, все ж вважаємо за доцільне виділити їх в окрему категорію фізичних осіб, зважаючи на конституційні гарантії рівності учасників правовідносин. Також отримати послуги в сфері будівництва мають право суб'єкти господарювання, до яких ми відносимо юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. При чому, в контексті цього поділу, перша група суб'єктів, на нашу думку, має мати додаткові гарантії, передбачені законодавством про захист прав споживачів щодо якості, доступності та інших вимог щодо послуг.

Також авторами за необхідністю стандартизації та регламентації надання адміністративної послуги виділяються регламентовані (які передбачають наявність адміністративного регламенту) і нерелюментовані; стандартизовані (які передбачають наявність стандарту якості та комфортності надання послуги) і нестандартизовані<sup>12</sup>. На нашу

<sup>12</sup> Адміністративні послуги у сфері внутрішніх справ : монографія / за ред. І. П. Голосніченка, О. Г. Циганова. К., 2015. С. 51–52.

думку, така класифікація адміністративних послуг в цілому, а тим більше щодо сфери будівництва, є не досить вірною, зважаючи на те, що складно припустити, що саме автори вкладали в поняття адміністративного регламенту, зважаючи на те, що особливості надання послуг, у переважній більшості, визначені в нормативних актах. Крім того, стандартизованість чи не стандартизованість адміністративних послуг теж є категорією «під питанням», оскільки законодавство про адміністративні послуги встановлює вимоги до суб'єктів, що такі послуги надають, в переважній більшості випадків визначено також строки для їх надання.

Щодо класифікаційних характеристик, наданих безпосередньо в межах тематики нашого дослідження, О.Б. Ляшко запропоновано класифікувати адміністративні послуги містобудівної діяльності за такими критеріями:

– за суб'єктним складом звернення: фізична особа/ юридична особа;

– за владним суб'єктом надання адміністративних послуг: державний колегіальний орган, центральний орган виконавчої влади, його територіальний орган, місцева держадміністрація, орган місцевого самоврядування;

– за фінансовою основою: платна/безоплатна;

– за видом послуг: витяг/реєстрація/дозвіл та ін.;

– за періодом надання послуги: короткотривалі/довготривалі;

– за результатом надання адміністративної послуги: висновок/містобудівні умови і обмеження/будівельний паспорт/погодження та ін.<sup>13</sup>.

<sup>13</sup> Ляшко О. Б. Питання класифікації адміністративних послуг у сфері містобудування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2014. Вип. 12(1). С. 214.

Така класифікація викликає схвалення, однак, на нашу думку, потребує доопрацювання в частині критерію виду послуги та результату надання. Також досить розмитим, на нашу думку, є критерій тривалості, зважаючи на те, що важко на сьогодні говорити про те, що окремі послуги у сфері будівництва можуть надаватись довготривало, коли ми говоримо про цифровізацію надання адміністративних послуг та максимальне зменшення кількості та змісту бюрократичних процедур.

Визначаючи поняття адміністративних послуг як послуг, спрямованих на задоволення приватного (в окремих випадках публічного) інтересу, які надаються відповідними суб'єктами владних повноважень в межах їх компетенції<sup>14</sup>, ми зосередили свою увагу на таких важливих моментах як задоволення приватного або ж публічного інтересу, відповідність суб'єкта владних повноважень, що, на наше переконання, також відіграють важливу роль як критерії для класифікації адміністративних послуг у сфері будівництва. Так, зокрема, за критерієм інтересу такі послуги можуть поділятись на послуги приватного та послуги публічного характеру.

Для визначення публічного і приватного характеру послуги, на нашу думку, вирішальне значення матиме мета, з якою така послуга отримується (для отримання прибутку, для особистих потреб, не пов'язаних із здійсненням підприємницької діяльності, для забезпечення функціонування органів публічної влади та місцевого самоврядування). Відповідно за критерієм суб'єкта надання послуг у сфері будівництва, варто виділяти послуги, що надаються спеціалізованими установами, центрами надання адміністративних послуг,

<sup>14</sup> Туровець Ю. М. Адміністративні послуги як теоретико-правова категорія. *Art and Science*. 2021. № 3. С. 100–111.

місцевими органами публічної влади та місцевого самоврядування. Однак, як ми вже вказували вище, саме така класифікація не буде мати ідеального розподілу, зважаючи на те, що окремі послуги можуть надаватись різними суб'єктами.

Варто відзначити існування низки інших критеріїв, за якими можливо визначати ті чи інші види адміністративних послуг у сфері будівництва, що підтверджує, в першу чергу, нашу тезу про доцільність системного погляду на питання класифікації. Виокремлення єдиної системи послуг, з наукової точки зору, сприятиме якості дослідження в ракурсі правильності його проведення, його ергономіки в частині недоцільності дублювання аналізу окремих складових, що стосуються процедурних питань послуг. Однак власне напрацювання такої систематики є складною та виваженою працею, хоча й така праця не буде мати за жодних обставин доконаного вигляду, зважаючи на розвиток нормативного урегулювання та збільшення (зменшення) обсягу, змісту, вимог до різних видів адміністративних послуг у сфері будівництва. Такими чинниками до змін можуть бути і форс-мажорні обставини, такі як війна в країні, що обмежують можливість доступу до отримання різних видів послуг та й прав людини зокрема, однак такі обмеження вмотивовані питаннями, в тому числі, національної безпеки.

## Висновки

Перелік адміністративних послуг у сфері будівництва не є усталеним явищем, раз і назавжди даним, оскільки його існування чи зникнення безпосередньо залежить від історичного періоду в житті суспільства, від панівних у суспільстві тенденцій розвитку економіки та законодавства, від тих змін,

які неминуче відбуваються і завжди відбуватимуться у правовому житті країни. Адже науково-технічний прогрес тому й є прогресом, оскільки не стоїть на місці, а інтенсивно розвивається, з'являються нові, в тому числі інформаційні технології, що змінюють спосіб життя населення. Як наслідок, всі напрямки життєдіяльності та зміни, що відбуваються

в суспільстві, повинні регулюватися законодавчими актами, тісно пов'язаними з політичними та юридичними теоріями, науковими напрямами, правовим досвідом. І такі процеси не оминають систему адміністративних послуг у сфері будівництва, зважаючи також й на той реформаційний процес у цій сфері, що має зараз місце.

---

Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS)  
Issued quarterly  
Passed for printing: 26.08.2022